

Mbok Ndíndí mbonyu

Mák

ásínjì

*Mbok Jǒn Njwiti ɛti Yesu
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)*

¹ Fá chí Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo Mmɔ Mǎndɛm.
² Abho nyaka mbɔ enyũ ndɛmɛkɛpɛnti Aisáya ásinjì amɛm ɛkátì yi bɛ, Mǎndɛm arɛm nyaka bɛ,
 Yìnjì, chɔŋ ntó mpɔkɔntó wa wɔ ambi,
 bɛ ángókó mbi ywɛ kɛ óntwɔ. ✧
³ “Mmũ achi amɛm baso ǎbìk andɛmɛ nɔkɔ bɛ,
 “Toŋtí ká mbi anɛ Acha áfɛùɛt aré.
 Kú ka mbi ywi ambak chak.”
⁴ Jǒn Njwiti abhésì nyaka amɛm baso angati nɔkɔ bho Eyɔŋ
 Mǎndɛm bɛ bó mántìknsem ndũ bebú bhap mánjwítì bho
 bɛ Mǎndɛm amfoŋori bebú bhap. ⁵ Bɛyǎ bho báfú atú
 Judéya ankɛm, nɛ bǔ Yerúsalem mankem mándɔk nɔkɔ ntá
 Jǒn ndu bɛghok enyìŋ ɛnɛ yi árɛm. Bára su bebú bhap,
 Jǒn anjwiti nɔkɔ bho amɛm Nnyén Jórdan. ⁶ Nkú Jǒn abhak
 enyìŋ ɛnɛ baghoko nɛ babyɔk mpɔŋɔ baso. Mgbat anɛ
 yi ágwɔt ɛbho abhak nkwoɔbhénya nɛ nenyíé eni nébhak
 ngémtáy nɛ bawéré betu amɛn yi ághò amɛm baso. ⁷ Jǒn
 ǎrɛm nyaka nkwo bɛ, “Mmũ átwɔ mɛ ansem anɛ áchá mɛ.
 Mbíkí kwáy yɛ béchóti yi bɛkak bɛ nkánárí nkubhanya
 bɛkak ɛbhi. ⁸ Méjwiti bhe nɛ manyiɛp, kɛ chɔŋ yí anjwiti
 bhe chí nɛ ɛfóŋó Bɛdyɛɛ.”

✧ 1:2 Mal 3.1

Jǎn ajwiti Yesu, Satan amə yi

(Mt 3.13-4.11; Lk 3.21-22, 4.1-13)

⁹ Ndũ mpok yə, Yesu afú Násáret atú Gálili arək Jǎn ajwiti yi ndũ Nnyén Jódan. ¹⁰ Nefú Yesu afú anyén, aghó ndũ nebu nénééné, ne Efóǵó Mandem asot mkpá ebhóǵó aser yi amuet. ¹¹ Eyəǵ ǵfú amfay ǵré rəm be, “Wə əchí Mówa. Nkəǵ wə tontó. Ǵchye me beyǵ maǵák.” ¹² Témte wu, Efóǵó Mandem akw yí arək amem baso. ¹³ Abhak aré ndũ manywəp besa bepay Satan amə nəkə yí. Nnya ebébé ébhák aré nkwə, ke bəángel Mandem báchye Yesu nekwak.

Yesu abhiǵi baghək abhen mbi bati anwi

(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11)

¹⁴ Ené mánánǵ bákémé Jǎn báfyé ekerékenəǵ, Yesu arək atú Gálili abho beghati bho Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ andeme nəkə be, “Mpok ane Mandem ábhak ne bho mbə Mfə wap arəp chi kekwət. Tik ká nsem ndũ bebú ebheka, mǵnókó Mbok Ndíndí!” ¹⁶ Ené Yesu ákə nepaká Manyu Gálili, aghó Símun ne mómayi Andru ndũ báǵuèp beyǵ nkáp ndu beway nsi mbənyune báchí nyaka bawǵnsi. ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká mǵmbák bakoǵo bha ne chəǵ ntəǵ bé enyũ bǵku bé bo báchák mambak bakoǵo bha.” ¹⁸ Témte wu, bərə beyǵ nkáp yap bakoǵo Yesu. ¹⁹ Átén nókó mmuet ambi mandú, aghó Jems ne mómayi Jǎn, bǵ Sebedi. Báchí nyaka amem áchwí mángoko nəkə beyǵ nkáp yap. ²⁰ Neǵhó Yesu aghə bhə, abhiǵi bhə be mankoǵo yi. Bərə etayap Sebedi amem áchwí ne bǵ betik, bákóǵo yi.

Mmu ane efóǵó ebúbu échye esəǵəri

(Lk 4.31-37)

²¹ Yesu ne baghəkó bhi bərək etək Kapənaum. Néyí nókó ndũ nywəbhé neywəmuet bo Israel, Yesu arək téé ekeré

nenikímuetí eyap abho betəŋ Eyəŋ Mandem. ²² Bo abhen bachi are bábháak maknkay tontó ɛti enyu ene yi átəŋ. Átəŋ nyaka mbə mmu ane árəm émay, puyɛ mbə batəŋ ebhé Moses. ²³ Bápére ghə, mmu ane efóŋó ebúbə ésoŋəri atwó achwe amem ekeré nenikímuetí are bik bé, ²⁴ “Yesu, Mmu Násáret, əbhəŋ yí bekə ne bhese! Ətwə fá beway bhese? Ndíní mmü wə óchí. Óchí Mmu Nyáná ane Mandem átó!” ²⁵ Yesu asáy Efóŋó yə be, “Kusí! Fú yi amuet!” ²⁶ Efóŋó ebúbə ényíkisi yi gbogbögbok, ébik ne betəŋ, éró yi. ²⁷ Bə mankem bábháak maknkay, ne bábho bebhəp bati be, “Ené enyu echi ná? Chi enyü netəŋ enen nekó ke? Mmü-ne abhəŋ betəŋ ebhen ásay befóŋó bebúbəbə ne méngok yi!” ²⁸ Mbok Yesu atiy ataka atú Gálili ankem.

Yesu abú beyä bömame
(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)

²⁹ Yesu áró nókó ekeré nenikímuetí bo Israel ne baghəkó bhi, bárək téé ndü eket Símun ne Andru. Jems ne Jəŋ bábhak ne bhó. ³⁰ Nəchwe Yesu áchwé anywóp, bágháti yí be nno ngərə Símun achí bhúré ne mbúəp amuet. ³¹ Yesu arək nepakámuet eni akém yí ndu awó akwak yí afate achəkó chókó. Mbúəp wu ámay. Abho mene bhə. ³² Égháká nókó beku, ené mmok ánémé, bo béré sot bömame mankem ne abhen befóŋó bebúbəbə bésəŋəri mándək nəkə ntá Yesu ne bhó. ³³ Etək enkem érak échem ambñywəp. ³⁴ Yesu abú beyä bo abhen bábhóŋó mame menyu ne menyu. Abók beyä befóŋó bebúbəbə béró bhə. Yí kəka be bə méndem yényiy mbənyune bérinyi nyaka mmü yi achi.

Yesu are ghati Mbok Náíndí atú Gálili
(Lk 4.42-44)

³⁵ Neyí nókó, Yesu afate kraṇwák, arək nebhuet ane bo bápú are, are níkmuet. ³⁶ Ébhíkí tat, Símun ne mamuere bhi báfú béré yaṇ yi. ³⁷ Bághó nókó yi, bárem ntá yi be, “Yěntiki mmu äyàṇ wə.” ³⁸ Yesu akeme bhə be, “Sébhəṇ berəṇ ambi ndű betək bechak ebhen bechi fá kekwoṭ. Mbəṇ bégháti Eyəṇ Mandem árək nkwo mbənyune ěti yə ke ntwó.” ³⁹ Yesu abho ye beko atú Gálili ankem angati nəkə bho Mbok Ndíndí amem bekeré neníkímmuet bo Israel, ankə nəkə befóṇó bebúbəbə ebhen bésəṇəri bho mémfu bó amuet.

Yesu abú mmu ebhaṇákwa

(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)

⁴⁰ Əwak émət, mmu ebhaṇákwa amət arək akwén yi bekak abho berem be, “Əta, mbák əkəṇ, əkway bekwə me ntáj.” ⁴¹ Yesu aghó yi ntínso. Anyabhe awə, atək yi, arem be, “Nkəṇ, ebhaṇákwa ye émay!” ⁴² Témte wu, ebhaṇákwa yi émay, ataṇ. ⁴³ Yesu aya yí batú ansemti nəkə ⁴⁴ be, “Ké ghati yě mmu enyiṇ ene éfákárí, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi ángó be ebhaṇákwa ye émay. Ánəṇ ámbýó wə, ɔndək, ɔnchye ye akap ntá Mandem bekoṇo ebhé Moses. Chəṇ eyə émbak enyiṇ ene étəṇ bho be ebhaṇákwa ye émay.” ⁴⁵ Yě nə, ndu árəṇ, are ghati bho mbánkem enyiṇ ene efakari. Akə Yesu keperə kwáy bechwe etək kroṇoroṇ. Arəp chi bhesé bhesé ndű mbaṇ ene bo bápú aré. Yě nə, bo béré fú mbəṇ ne mbaṇ mándək nəkə ntá yi.

2

Yesu abú mbéntí

(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

¹ Ansem mpəy manywəp, apətnsem Kapənaum ne mbok ataka mbánkem bé Yesu achí etək. ² Beyə bo bárók eket ené yi achi aré, enyu ené epok épú nyaka besəṇ ekak, yě chí nefí. Yesu are ghati bhə Eyəṇ Mandem. ³ Ndu

árèm nò, bõ bati anwi bátwó nè mbéntí amòt ane bápókó ndũ bekpaka. ⁴ Κε bó kebhónj mbi ane báfuèt mánchwe anywóp ãti beyã bho. Báko amfay eket mánene mbok aré, básebhe yi bhũere ndũ bekpaka bhi nenti bho, besí Yesu. ⁵ Yesu ághó nókó enyũ neka enén bábhónj nè yi, aghati mbéntí wu be, “Mówa, mfónjóri bebú bhe.” ⁶ Mbøk batõj ebhé Moses abhen báchí nyaka aré chòkò báre bhep mmuèt eyap be, ⁷ “Agha né? Enyij ene yi árèm chi nsòk ntá Mandem! Mandem aywinti ke ákway befonjori bebú mmu!” ⁸ Témte wu, Yesu arinj nkaysi yap, abhep bhò be, “Ndaká yí bãkàysi menyũ menyij ebhò? ⁹ Enyij ene echi wikirik berem ntá mbéntí-ne chí ené? Berem be ‘Mfónjóri bebú bhe’, ke chi, ‘Faté pòkò bekpaka ebhe kò?’ ¹⁰ Κε chõj nkũ mãndinj be, Με Mmu mfú ntá Mandem mbõj betaj fá amik ndu befonjori bebú bho.” Arem ntá mbéntí wu be, ¹¹ “Nchí ghati wò, faté pòkò bekpaka bhe gure!” ¹² Bápere ghò, mbéntí wu afaté kperer, apòkò bekpaka bhi, afa amik. Bó mankem bábhak maknkay tontó bábhò bebíti Mandem mándeme nòkò be, “Sébhíkí re ghò ené enyu!”

*Yesu abhijí Lévi be ámbák nkojõ ywi
(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)*

¹³ Yesu apet aròk nepaká Manyu Gálili. Ngémtay bo báre rõj ntá yi, antõj nòkò bhò. ¹⁴ Ndu ákò árõj, aghó mbebhé nkabhénti amòt chòkò amem ekerébetik eyi. Aka nnyén be Lévi. Abhak mmõ Álfes. Abhijí yi, arem be, “Twó bhák nkojõ wa.” Lévi afaté, abho bekojõ Yesu. ¹⁵ Étáré nókó Yesu nè bakojõ bhi béré nyie nenyíé amem eket Lévi. Beyã babhebhé nkabhénti nè bakũ bebú báchák bákõjõ Yesu, mányie nòkò nenyíé nè yi. ¹⁶ Mbøk batõj ebhé Mandem abhen báchí nyaka bõnkwo Fárisi bághó nókó ndu Yesu ányie nenyíé nè bõ bebú nè babhebhé nkabhénti, bábhép bakojõ bhi be, “Ndaká yí yi ányie nenyíé nè menyũ

böbhen?” ¹⁷ Yesu ághók enyij ene bárèm, akeme bho be, “Bo abhen bapu me, bápú yaj ngañ. Bö mame ke báyañ ngañ. Mbíkí twò bebhijì bö abhen bákáysí be bachi chak besí Mandem be mámbák bakojo bha, ntwò bebhijì chi bö bebú.”

Enyij ene bábhébhé Yesu ěti netarénsay

(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸ Bakojo Jõn Njwiti ne abhen nkwo Fárisi báchí nyaka ndũ netarénsay mpokófu. Mbək bho bárók ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí bakojo Jõn Njwiti ne abhen nkwo Fárisi bátare nõkò nsay, ke babhək abhe bápú kə nõ?” ¹⁹ Yesu akeme bho be, “Bákaysi be mankò abhen epã nebhay bákway bebhak ndũ netarénsay? Nsé! Tëndu mbäyngoré abhuet ne bhó, bápú kway betat nsay. ²⁰ Ke mpok ätwò ane báfere mbäyngoré ntá yap. Chøj mántare nõkò nsay mpok yò.” ²¹ Yesu atém bó nekay enen be, “Yě mmu apú kway besot ebhókónden nkə bechok mbok ndũ esí nden, mbonyune mbák ánkə nõ ebhókónden ane nkə éjati, ane nsí andaka, mbok ámpet anchik ancha. ²² Ne ntá bo abhen báfyè mmém ndũ bebhă nkwobhénya, mmũ apú kway befyè mmém bako amem esí ebhă nkwobhénya, mbonyune, mbák ánkə enyu yò, mmém bako äkə esí ebha énsen, enchøj, mmém andək amik. Báfyè mmém bako chi amem ebhă nkwobhénya ene ekò.”

Enyij ene bábhébhé Yesu ěti nywobhé neywëmuet bo Israel

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³ Éfákári be, Yesu ne baghókó bhi bákò mámfuere nõkò amem nkĩ nchwi ndũ nywobhé neywëmuet bo Israel. Ené báfuét, baghókó bhi bábho bekuer enyũ nchwi yò. ²⁴ Mbək bö nkwo Fárisi bágó nõkò nõ, bárem ntá Yesu be, “Yijí,

baghokó bhe bákù enyih ene épú chak beku ndũ nywobhé neywěmuet!”²⁵ Ke Yesu akeme bho be, “Bábhíkí re pay amem Ekáti Mandem enyih ene Mfō Debhít ákú mpok yi áyàh enyih menyie ndũ nsay ákémé yi ne bōbhi?”²⁶ Achwe nyáká amem ekeré Mandem anyié nenyíé enen báchyé mbo akap ntá Mandem. Achye ntá bōbhi nkwō, mányíé, ené ebhé ébhíkí ka nyaka be mmu achak anyie, ebhikifuet nkubetik amem ekerákap Mandem. Éfákári nō ndũ mpok ane Abíata achi mūngo ndũ ekerákap Mandem.”²⁷ Bérōh ndũ ngwenti, Yesu arem ntá yap be, “Dinjí ká be bāghoko nywobhé neywěmuet ěti nkwă, bábhíkí ghoko nkwă ěti nywobhé neywěmuet.”²⁸ Me Mmu mfú ntá Mandem kě mbóhó ye berem enyũ mmu abhōhō beku ne ebhé ene éyíhí nywobhé neywěmuet.”

3

Yesu abú mmu ane awō ágú yi ndũ nywobhé neywěmuet (Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

¹ Yesu apet achwe amem ekeré nenikímuetí bo Israel angati nōkō bho Mbok Ndíndí. Mmu amot abhak amem ekeré nenikímuetí eyō ane awó ywi ágú. ² Mbok bho bábhák aré abhen báyàh mbi berem be bekwéné bechi ne Yesu. Bátép ye yi amík amuet beghō mbák chōh Yesu ambú mmũ wu ndũ nywobhé neywěmuet. ³ Yesu arem ntá yi be, “Fú, twó fá ambi.” ⁴ Abhép ye bho be, “Ebhé yese érēm be sénkũ yi ndũ nywobhé neywěmuet? Bé sénkũ beri ke chi bebú? Chi bépéme ke chí bechōh̄ti nepém?” Bárōp kpákpák. ⁵ Nti nébé Yesu tontó. Abhāh̄ari ayih̄i bhó mankem ne bebenti bho mbonyune bátàh̄ batí. Yě nō, abhōh̄ ntínso ne mmu ane awó ágú nó yi aghati yi be, “Nyabhé awó ywe.” Anyabhe awō wu, apet atāh̄ abhak mbo

áchák. ⁶ Bõnkwə Fárisi báfú, bárók. Bátēmeri bo Israel abhen báté ansem Hérød, bákēm echeme, bati beway Yesu.

Beyä bhó bakoŋo Yesu angəkə Manyu Gálili

⁷ Yesu ne bakoŋo bhi bárə bárək angəkə Manyu Gálili. Ngémtay bho báre koŋo yi. Bo báfú atú Gálili, mbək atú Judéya, ⁸ Yerúsalem ne Iduméya. Báchák báfú ebhēnyen Jódan, abhénéfú báfú atú betək Táya ne Sídən. Bo mankem abhen mámè bárók ntá Yesu ndu bágghókó menyih ebhen yi ákə. ⁹ Yesu aghati bakoŋo bhi bé mántóŋtí áchwí ane yi áchwè are ndü bo baya bacha, be báké nyire yi. ¹⁰ Ntí abhak be anánj abu nyaka beyä bömame. Beyä abhen bábhuət meme béré nu, mányire nəkə bati, be mámbónj mbi betək yi. ¹¹ Yěntiki mpok ane bo abhen befónjó bebúbəbə bésəŋəri bho bágghó nyaka yi, bákwen yi bekak mámbiki nəkə be, “Wə ke óchí Mmə Mandem!” ¹² Ke Yesu asemti befónjó bebúbəbə be, “Báké ghati yě mmu enyü mmu me nchí.”

*Yesu ayap bönto bati byo ne apay
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)*

¹³ Étáré nókó, Yesu akó amfäy njie, abhijni bakoŋo bhi mánkóŋó yi. Bárónj nókó, ¹⁴ ayap batí byo ne apay, áchye bhó nnyén be bönto. Aghati bho be, “Njap be bé mǎmbák ne me. Chəŋ ntó bhe nefí ndu beghati bho Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ ne chəŋ nchyé bhe betaj ndu bébók befónjó bebúbəbə ebhen bésəŋəri bho.” ¹⁶ Manyén bönto Yesu bho bati byo ne apay achi be, Símun ane Yesu áchyé nnyén nechak be Píta; ne ¹⁷ Jems, ne mómayi Jǎn, bǎ Səbedi [Yesu achye bhó nnyén néchák bé Boanəjis, nə chi bönefanj]; ne ¹⁸ Ándru, ne Fílip, ne Batolómio, ne Mátió, ne Tómás, ne Jéms mmǎ Alfeyəs, ne Tadiəs, ne Símun, mfyě-betaj ndü barakátək, ¹⁹ ne Júdas Iskariət ane ábhónjó nyaka beti Yesu.

Βεταη Yesu bebhíkí fú ntá Belsebul

(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23, 12.10)

²⁰ Ené Yesu ne bakoño bhi bápetnsem anywóp, bo abhen báchémé aré, bápét baya bacha, ekw yí ne bakoño bhi kebhóh yě epok ndu ményie nenyíé. ²¹ Bò nneréket ywi bágghókó nókó nò, bábho berøh ndu besot yi mbønyune bárèm nyaka be, “Nti átáká yi amem!” ²² Mbøk batøh ebhé Moses abhen báfú Yerúsalem báre rem be, “Belsebul, mfò befóhó bebúbèbè, kě áchyé Yesu betaη bebok befóhó bebúbèbè.” ²³ Yesu abhiηi bhó be mantwø ntá yi. Báróhó nókó, abho beghati bhø ndü bakay be, “Satan ákway bebok mmuet ná? ²⁴ Mbák ákóré ánkwén etøk, bo mánu nøkø ne bati, etøk eyø épú te. ²⁵ Mbák ákóré ánkwén ndü nneréket, bo mánu nøkø ne bati, nneréket wu ákwèn. ²⁶ Enyumot ke echi be mbák Satan ànù ne mmuet eyi, ákóré ákwèn ndü kefò eki, ne betaη ebhi mémay. ²⁷ Ná mmu ákway bechwe amem eket ené ntantaη angép menyih ebhi mbák abhiki yambi ánkém yi angwot? Anaηa kém yi angwót, ke ákwáy begher menyih ebhi. ²⁸ Diηí ká, ne échí tetep be bákway befóhóri bebú bo mankem ne bebéptí beyøh ebhen befù bho anyu. ²⁹ Ke bápú foηori yě agha ane árèm ebúbè èti Efóhó Bedyere. Éyð enyü bebú bétihì mmu anti, ngwenti ti.” ³⁰ Yesu arem nò, mbønyune mbøk bho bárèm nyaka be, efóhó ebúbè esøηøri yi.

Nnø Yesu ne bõmayi

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Nnø Yesu ne bõmayi bátwó bátee nefí, báto eyøh be mámbiηí yi. ³² Ngémtay bo abhen báchókó bákábhé Yesu bággháti yi be, “Máye ne bõmaye báchí nefí téé báyaη wø”. ³³ Ke Yesu akeme bhó be, “Sayri sayri, máyá chi agha? Ne ntiki bho bachi bõmaya?” ³⁴ Ayibhiri mmuet ayihì bo abhen báchøkø bákábhe yi arem be, “Máya chi

böbhen, ne bömaya chi böbhen, ³⁵ Bö abhen bákù enyiṅ ene Etaya mmu achi amfay áyàṅ bó mánkù ke báchí máya ne bömaya.”

4

Yesu atém nekäy ntyëmbwot

(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Yesu apet abhò betəṅ bo angəkò manyu Gálili. Beyä bho bákoṅo yi aré báté angəkonyén. Yesu arò bhó tété, arək achwe, achəkò amem áchwí. ² Ené beyä böbhò báté angəkonyén, abho beghati bhò beyä menyiṅ ndü bakay be, ³ “Ewak émət, nkwananki amət arək betak enyü nchwifú amem nkǎ ywi. ⁴ Ené yi átək árəṅ, mbək akwenti ndü mómbi ane áchí amem nki. Kenen kétwó kébwópti yò nkem ⁵ Mbuət ácháak akwenti ndü mmik setarébhé ane ntəp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok ane mmok áfú, ásəṅ yó ndü bakaṅ ayi ábhíki kway bechwe amik sayri. Aniṅti, awəsi. ⁷ Mbuət anefu akwenti ndü mmik ane táko nsense ágò are. Achak are gó, ke táko nsense ágò áchók yə. Ake fyé. ⁸ Nchwi ácháak akwenti ndü mmik ndíndí, achak, ágò, achye beyä nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndəṅ esa nsem byo, achák ndəṅ besa berat, anefu ndəṅ besa betay.” ⁹ Ndü ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyàṅ beghok, ántá batú angok sayri.”

Ntí ane Yesu árəm kepi ndü bakay

(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)

¹⁰ Mpok Yesu achi aywinti, mbək bho ne baghəkó bhi bati byo ne apay bábhak aré, bábhép yi ntí bakay ane yi átémé. ¹¹ Akeme bhó be, “Ngátí bhé kponorəṅ menyiṅ ebhen bechi bhésé bhésé eti Kefò Mandem, ke ntá bo bácháak, nchí ghati bhò menyiṅ chi ndü bakay, ¹² ne ntí be, ‘Bákwày béyiṅi ne amík

ke bápú ghə yěnyij;
 mángók ne batú,
 ke kejwimem,
 bé báké petnsem ntá Mandem
 yi ámfonori bhə.' ”

Yesu aghati baghəkó bhi ntí nekăy ntyěmbwət
 (Mt 13.18-23; Lk 6.11-15)

¹³ Yesu arem ntá yap be, “Băbhiki jwimem ndŭ nekay ενεν, chəy mǎnjwimem chí ndŭ bakay anéfu? ¹⁴ Mbuət ane nkwananki átíé, chí Eyəy Mandem. ¹⁵ Mbək bho báchi mbə mbwət ane ákwéntí ndŭ mómbi ane achi amem nki. Nəghok ane bágħókó Mbok Ndíndí, Satan antiy antwó amfere yó amem batí yap. ¹⁶ Bo báchák báchí mbə mmik setárébhé ane mbwət achak akwenti aré. Bágħòk Eyəy Mandem mánsət yó ne manák témté. ¹⁷ Ke enyŭ mú wu kebhóy bakan amik. Ante kákáti ndu mómbijí mpok. Ke mpok esəyori étwó, bo máambo menyok yi éti Eyəy Mandem ene yi ánókó, amfere amó témté. ¹⁸ Bo abhénéfú báchí mbə mmik ane ábhóyó tákə nsense. Bágħòk nkwó Eyəy Mandem, ¹⁹ ke basémé éti menyij mmik atwó nókó yi anti, ne ngonó nkáp, ne ekwak bebhəy menyŭ menyij bechak menkem, angəkəntik Eyəy Mandem ene echi aré, yə kekwak yi ndŭ nepém eni. ²⁰ Ke bo bachak báchí mbə mbwət ane ákwéntí ndŭ mmik ndíndí. Bágħòk Eyəy Mandem, mányu kepem ndŭ bapém ayap. Mbuət amət anchye mbwət nkə ane aya acha ane bapí ndəy esa nsem byo, achák ndəy besa bérát, anéfú ndəy besa betay.”

Nekăy eróyó ené bádúré
 (Lk 8.16-18)

²¹ Yesu arək ambi berem be, “Bádure eróyó mánsət enyij mankuti ke? Bádure eróyó mánten antené bekək ke? Pú bádure erəyə mánte chi ndŭ nebhúét ane báte erəyə?”

²² Chəŋ mánkə yěntiki enyiŋ ené echi bhésé bhésé emfu kpoŋoroŋ. Ne chəŋ mánene ene bákúfí. ²³ Mbák mmu abhəŋ batú béghok mbaŋ, ángók sayri!”

²⁴ Yesu apet aghati bhə be, “Tá ká batú ndü menyiy ebhen bəghòk! Enyu óyènti ənchye nti, nkúbhé enyu yǎ ke báyènti mánchye wə. Báperé chye wə, mámaka échák aré, ²⁵ mbənyune, mmu ane ábhóŋó enyiŋ, mámaka yi échák. Ke mmü ane ábhíkí bhəŋ yěnyiŋ, yě chí mandú ane yi ábhóŋó, chəŋ mánsət mamfere ntá yi.”

Nekäy mbwət ane ágò

²⁶ Yesu arək ambi berem be, “Kefò Mandem kéchí mbə enyiŋ ene éfákári ndü mpok ane nkwananki átiè mbwət ebhi. ²⁷ Beti bégə, ambure kenó. Néyi nókó, amfate, ankə, ankə nəkə menyiy. Mbuət anchak, ango nəkə, ke yi kerijə ndu éfákári. ²⁸ Mbuət ane áchí amik əchak ndü mmuet yi ango nəkə, kpát anchye ane nkə. ²⁹ Mpok áŋəŋ ánkway, átò bǒ betik ne ngak témté, mándək mámféré yǎ ebhi.”

Nekäy səpem mónək móstat

(Mt 13.31-32, 34; Lk 13.18-19)

³⁰ Yesu achəkə abhép bhə be, “Kefò Mandem fá amik kechi mbə yi? Chəŋ sénsət ntiki nekay betəŋ enyu kə kechi? ³¹ Kéchí mbə mósepeménək ane bábhiŋi be móstat. Ségəpsi sécha kepeménək kéchák kenkem fá amik. ³² Yě nə, mbák mmu ánsət só ampí, séchək, séngó, enək énichik áncha bǒmenək báchák mankem, ne éngat batáp enyu ené kenen kétwə kente manyay ndü batábhé yi.”

³³ Yesu asət beyǎ bakay mbə enen ndu betəŋ bho mpoknkem enyu ené bákway bejwimem. ³⁴ Yi ke ghati bhə yěnyiŋ ené abhíkí tém nekay. Ke mpok ane yi ábhák aywíntí ne bakoŋo bhi, anene yěntiki enyiŋ kpoŋoroŋ ntá yap.

Yesu ak mbúép ataratar̄ ákwen chák
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Égháká nókó beku ndũ nkúbhé ewak eyo, Yesu arem ntá bakojo bhi be, “Sémpé séndók ebhě manyu ené awu.”

³⁶ Bárō ye beyā bho, báteмери Yesu amem áchwí, bábho bérōj ne yi. Báchwi áchák ané áchí nyaka aré áre kojo bhó. ³⁷ Bápére ghó mbúép ataratar̄ átwō, áku mpérényen ébho bedep áchwí, manyíep anchwe nōkō amem, kpát árōp kekwoť bebēt. ³⁸ Ke Yesu abhak anet áchwí. Anyáná nyaka ntí ndũ enókónti, ambuere nōkō kenó. Ke baghókó bhi bárók májéme yi bárem be, “Ntōj, ébhíkí yij̄i wō bé sétwō gu anyén-é?”

³⁹ Yesu afaté asáy mbúép arem be, “Mbar̄ ánkwen!” Aghati nnyén be, “Kwen t̄i!” Mbúép amáy, mbāj akwen chák. ⁴⁰ Yesu arem ye ntá bakojo bhi be, “Báchay enyune ndaká yí? Bābhíkí re bhōj neka ne me?”

⁴¹ Becháy bépet bekem bó tontó. Bábho bebhep bati be, “Ntiki enyũ mmú ne? Yě chí mbúép ághòk yi, mpérényen éngok yi!”

5

Yesu ak befójó bebúbēbēu berō mmu ane bō besōjōri
(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ Yesu ne baghókó bhi mánók ye bárók ebhě manyu Gálili echak, báchwōp angókonyén, kekwoť ne atú Gerása.

² Nefú ane Yesu áfú amem áchwí asebhē angókonyén, mmũ amōt ane befójó bebúbēbēu bésōjōri afú ndũ nebhuéré manem arók atēmeri yi. ³ Achòkō nyaka chí ndũ manem ne yě mmu kepere kwáy begwoť yi yě chí ne ngem. ⁴ Báfýé nyaka yi beko bekak ne ngem amó. Ke ngem eyo éré kiti kiti ne beko méndakati nōkō. Yě mmu kebhoj betar̄ ebhen ákway bekem yi. ⁵ Bēti ne ngósí, arebik, andakati

nəkə mmuət ne batay ndü nebhuet manem ne ndü njie. ⁶ Ághó nókó Yesu nekə nesie, ajet, arək atep mánén besí bhi, ⁷ abho bébik ne eyəη etaηataη andeme nəkə be, “É Yesu, Mmə Mandem mfay! Óbhöη ntiki ndak ne bhesé? Yíkí Mandem bé əpú chye chəη me esəηəri.” ⁸ Are rem nó, mbənyune Yesu arem bé efóηó ebúbə ene éśəηəri yí éndó yi. ⁹ Yesu abhép yi be, “Nnyén ene nechi be yi?” Akeme Yesu be, “Nnyén ena nechi be ngémtáy, mbənyune séyǎ tontó.” ¹⁰ Arək ambi meník Yesu mmuət be áké to befóηó bebúbəbə bhə atú etək achak. ¹¹ Eremé nkwó bakók ányie nyaka ambi njie ane achi kekəwət. ¹² Befóηó bebúbəbə bhə méník Yesu mmuət be andə bə mándək mǎnchwe amuət bakók bhə. ¹³ Yesu achye bhə mbi. Befóηó bebúbəbə bhə béfú mmü wu amuət, berək bechwe ndü nkwó bakók. Nkwó bakók ankem abhak mbə nká epay. Bárókóri básəp ndü nkókónjie dúgúdúgúdúgú kpát bágúre anyén. ¹⁴ Bo abhen bábhbəheri bakók bágħó nókó nó, bábue ntiét ntiet bárók etək égho ne amem baki mángati nəkə enyiη ene éfákári. Bo báfú báre rəη beghə ne amík enyiη ene éfákári. ¹⁵ Bágħáká nókó nebhuet ane Yesu achi, bágħə mmu ane befóηó bebúbəbə béfú yi amuət aré chəkə. Abhak sayri ndü nkaysi yi, ne nden amuət. Becháy békém bo mankem. ¹⁶ Bo abhen bágħó enyiη ene éfákári, béré ghati bö abhen bərəη are enyiη ene éfákári ntá mmu ane befóηó bebúbəbə bésəηəri nyaka ne ene éfákári ne nkwó bakók. ¹⁷ Bábho ye ménikmuət ntá Yesu be ándó atú etək epay. ¹⁸ Nechwe ane Yesu achwe amem áchwí, mmu ane befóηó bebúbəbə bésəηəri nyaka yi, abho meník yi mmuət bé ándó yí ándók ne yi. ¹⁹ Ke Yesu keka. Aghati yí chí be, “Petnsem ntá böbhe ghati bhə enyiηí maknkay ene Mandem ákú ntá ye.” ²⁰ Mmü wu afa ye, arək, angati nəkə bhə ndü betək byo menkem enyiη ene Yesu ákú ntá yi. Mankem abhen

baghókó bábhák maknkay.

Yesu atan acha neme ne newú

(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹ Yesu apetnsem ndü ebhë manyu echak. Ndu yi áchí angokonyén téé, beyä bo bárók bákáp yi. ²² Mũnti ane ekeré nenikímuetí bo Israel ndü nebhuet ane yi achi, ane áká nnyén be Jáyrōs atwó are nkwo, ne ághó nókó Yesu, arók akwén yi bekaak ²³ abho ménikmuet ntá yi ne nti eni nenkem be, “Mówa ane móngoré äme tontó. Acha, twó nyanjá yi amō amuet be ántañ, áké gu.” ²⁴ Yesu afa, abho berōñ ne yi. Beyä bo bákáp yi bebbe bepay. ²⁵ Ngoré amot abhak aré ane áfère manōñ ndü mamié byo ne apay. ²⁶ Anán abhōñ nyaka beyä esōñori amō beyä baghañ ne achōñti nkáp ankem ane yi ábhóñó ndéndem. Nte yi ambép andokō nokō chí ambi. ²⁷ Aghók eti Yesu. Éku atoti amem beyä bho kpát arók, atók nkokoñ nkú yi. ²⁸ Akú nó mbonyune ärēm nyaka ne mmuet yi be, “Mbák ntók yě chí nkú yi, chōñ ntañ.” ²⁹ Netok yí átókó nkokoñ nkú Yesu, manōñ amen yi áfère nyaka asíép. Aghók ndü mmuet yi bé neme eni némay. ³⁰ Témté wu, Yesu arīñi be betañ bífú yi amuet. Ayibhiri mmuet, abhép beyä bo abhen bachi yi ansem be, “Agha átókó nden eya?” ³¹ Bakōño bhi bákéme yi be, “Ōghō beyä bho ndu bákábhé wō, yě nō, ðbhép be, ‘Agha átókó me?’ ” ³² Are bhañari ndu beghō mmu ane átókó yi. ³³ Móngoré wu anán arīñi nyaka enyīñ ené éfákári ne yi. Afú angwere nokō gbagbāgbak ne becháy. Atep mánén besí Yesu aghati yi tetep nkem. ³⁴ Yesu arem ntá yi be, “Mmá, neka eně ne me néku otañ. Mandem áchí ne wō, dók sayri, képere chay.” ³⁵ Ené Yesu ábhuet berem kepi ne ngoré wu, bōnto abhen báfú eket Jáyrōs, bátwó bāgháti yi be, “Móywe anán águ, òbhuet besōñori Ntōñ yi?” ³⁶ Ke Yesu kefyé ntí ndü enyīñ ené bárémé. Aghati yi be, “Óké

cháy. Dókó rəŋ ambi menoko.” ³⁷ Yesu keka yě mmu amət ánkónó yi, ébhíkífuet Píta ne Jems ne mómayi Jǒn. ³⁸ Bákw, bárək, báchwəp eket Jáyrəs. Yesu aghó ebyək ene echi aré ndũ bo bádì, mámbik nəkə. ³⁹ Achwe, arem ntá yap be, “Chí yí ne beyă ebyək ne kebho? Mónne abhíkí gu. Ābhəre chí kenó.” ⁴⁰ Béré way Yesu way. Ke Yesu abók bó mankem atén neffí. Asət chimə ne nnəmə ne bakoŋo bhi bati arət arək, achwe ebhak ene mówu áchí bhuré. ⁴¹ Akém yi ndũ awə arem be, “Talíta, kum!” Nə chi be, “Móngəsəŋ, fatél!” ⁴² Témte wu, afaté abho beko. [Achí nyaka mamié byo ne apay.] Manyu áchók bo mankem. ⁴³ Ke Yesu asemte bhó bé, “Báké ghati yě mmu enyiŋ ene éfákári.” Achye eyəŋ be mánchyé Tabita nenyié ányíé.

6

Bábyak Yesu amem etək Násáret

(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

¹ Yesu afa atú etək eyə apetnsem etək eyi Násáret. Bakoŋo bhi bárók ne yi. ² Égháká nókó ndũ nywəbhé neywəmmuet bo Israel, arək ekeré nenikímmuetí, abho betəŋ bo Eyəŋ Mandem. Beyă bho bábhák aré. Bághókó nókó menyiŋ ebhen yi átəŋ, beyă bhap bábhak maknkay. Éku béré bhep be, “Aré fú fá ne menyiŋ ebhen menkem? Ntiki enyũ neriŋíndak né báchyé yi? Ná yi ákə menyiŋí maknkay ebhén? ³ Pú mmə nchwě menək ne? Pú mmə María ne? Pú yi achí manó Jems, ne Júdas ne Símun? Pú bömáyi abhen baghərə bachí fá ne bhesé?” Ékú bare byak yi byak. ⁴ Afə ke Yesu árémé ntá yap be, “Bo báchyè ndemekerǐnti Mandem kenókó yěntiki ebhak. Ndiere etək eyi ne ndũ nneréket ywi, ke bápú chye yi kenókó.” ⁵ Éku Yesu keku menyiŋí maknkay aré, ébhíkífuet chí nenyarə ane yi ányánjá amə amuet mpăy bömame, abú bhó. ⁶ Yesu

abhak maknkay mbonyune bö etək eyi bábhíkí bhəŋ neka ne yi.

Yesu ató bakoŋo bhi bati byo ne apay

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

Yesu are kə ndű böbetək abhen bachi kekwoť, antəŋ nəkə bho Eyəŋ Mandem. ⁷ Abhiŋi ye bakoŋo bhi bati byo ne apay ató neŋí, bati apay apay. Achye bhó betəŋ bebok befóŋó bebugəbebu. ⁸ Asemti bhó báké pəkə yənyiy ndű nekə enap, ébhíkífuet chí ntém. Yí báké pəkə nenyíé, ne yě bebhă-nekə, ne yě chi nkáp. ⁹ Yí mámfyé nkwəbhánya ke báké pəkə nden échák. ¹⁰ Ne aghati bhə be, “Yəntiki etək ené básieptí bhe aré, bák ká amem eket émot kpáte mändə etək eyə. ¹¹ Ne mbák bəchwəp etək ke bo kesyepti bhe ne maŋák ne bó keka beghok enyiy ene bəghàti bhə, fá ká aré. Ne bəpere fá aré, kwet ka mfok ane achi bhe bekak. Chəŋ eyə émbak mbə ntísie ndű enyiy ené bó bákú.” ¹² Báró ye bárók, mángati nəkə bho Eyəŋ Mandem be bó mántíknsen ndű bebugə bhap. ¹³ Bäre bok beyă befóŋó bebugəbebu, ne mángwati nəkə beyă bömame ne bawet ólif mámbu nəkə bhə.

Enyu bawáy nyaka Jəŋ Njwiti

(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

¹⁴ Mfə Hérəd aghók ěti menyiy ebhen menkem, mbonyune bo mánəŋ báriŋi nyaka nnyén Yesu mbänkem. Mbək bərəm nyaka be, “Jəŋ Njwiti ke ápérénsen ndű nepém. ěti yə kě yi ábhóŋó betəŋ beku menyiyí maknkay.” ¹⁵ Ke abhénéfú be, “Chí Eláija.” Báchák bərəm be, “Ndemekepinti amot ane te nyaka” ¹⁶ Ke mbák chí Hérəd, ághókó nókó ěti Yesu arem be, “Chí Jəŋ ane ndémé nyaka be mámkpót ntí ywi ke ápérénsen ndű nepém.” ¹⁷ Efakari nyaka be Hérəd achye eyəŋ, bákém Jəŋ, bagwoť, ne báfyé yi ekerékenəŋ ěti Heródias, ngərə mómayi Fílip ane yí

áfónó, ábháy. ¹⁸ Jǒn āghati nyaka Hérød be, “Ebhé eyese bo Israel ébhíki ka be ónsot ngoré mómaye ombay.” ¹⁹ Ęti yo, Heródias afyé Jǒn anti, ne are yan berem mángwáy yi, ke yi kebhōj mbi. ²⁰ Hérød are cháy beway Jǒn mbonyune arínjǐ nyaka be Jǒn achi chak ne nyáná besí Mandem. Yǐndu enyij ene Jǒn árēm éfyè nyaka yi ebyok anti abhōj maṅák beghok Jǒn. ²¹ Nywōp némot, Heródias abhōj mbi. Hérød anak epa ndũ betik nywōbhé nebhe eni. Abhiṅi maném bō etok, ne bō bagho, ne batemé nenu, ne maném bo Gálili. ²² Mmǒ Heródias ane mǒngoré arok ndũ epā eyo, abhén nebhén enyu ené Hérød ne mankǒ bhi bábhōjǒ beyǎ maṅák. Hérød arem ntá mǒngosōj wu be, “Ghatí me, yǐ óyàn yi, chōj nchyé wō.” ²³ Ayiki beyǎ ndōj ntá yi be, “Chōj nchyé wō yǐntiki enyij ene óyàn nchyé wō, yǐ chí ebhakátok eya émot.” ²⁴ Ngosōj wu arok ntá nno, abhép yi be, “Mma, ndém mfō ányché me yi?” Nno yi be, “Ntí Jǒn Njwiti.” ²⁵ Ngosōj wu apetnsem áyák ntá mfō arem be, “Chié me ntí Jǒn Njwiti amem nchán myákátí ne, néne!” ²⁶ Hérød apōp! Ke ébé yí mmuet beku enyu échák ěti neyiki ane yí áyíki besí mankǒ bhi. ²⁷ Témte wu, Hérød ató mbabheri ywi amot ne eyōj bé ándok ántwō ne ntí Jǒn. Arok, afere ntí ywi amem ekerékenōj, ²⁸ atwó ne wu amem nchán myákátí, barok bachye ntá mmǒ Heródias. Asot, arok achye ntá máyi. ²⁹ Bakōjǒ Jǒn bǎghókó nókó enyij ene éfákári, bǎrok basot erené Jǒn, barok babheme.

Yesu adík ngemntay bho

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Bǒnto báfú ndũ nekō enen Yesu átó bhō bǎpetnsem ntá yi, bǎghátí yi ěti menyij ebhen bó bákũ ne ebhen bátōjǒ bho. ³¹ Beyǎ bhó bátwō nyaka mándok nako enyuné Yesu ne baghokó bhi bábhíki bhōj yǐ epok menyie

nenyíé. Ékũ arem ntá yap be, “Séndók ndũ nebhuet ane achi kpák be mǎnjwémuet mandú.” ³² Báfa ye báre rón amem áchwí ndũ nebhuet ane yě mmu achak apu. ³³ Beyǎ bhó bǎghó ndu bó báròḡ. Báriḡi bé chí Yesu ne böbhi bhó, ne báriḡi nebhuet ane báròḡ. Beyǎ bho báfú ndũ betok ne betok, báfa ne bekak, bárók ntiét ntiet, báre non bɔ ambi. ³⁴ Mpok Yesu áfú amem áchwí, aghó ngémtay bho. Ntínso nékém yi ne bhó mbɔnyune bachi nyaka ndũ esəḡori, nkwa ti, mbɔ bǎghóḡómén ane ábhíkí bhəḡ mbabheri. Abho ye bétəḡ bhó beyǎ menyḡ. ³⁵ Ené mpok áfuet béku ebhó, baghókó bhi bárók ntá yi barem be, “Nywəp nénaḡ nerəḡ ne nebhuet ane sechi-ne aré chi ebhi. ³⁶ Ghatí böbhen mándók ndũ baki ne böbetok abhen báchí fá kekwaḡ manku enyḡ menyie.” ³⁷ Yesu akeme bhó be, “Bě babhəḡ, chyě ká bhó nenyíé mányíé.” Ke bábhep yí be, “ǲyǎḡ séndók sénku nenyíé ne nkáp ane nkũ bétik ányie ndũ batəḡ ánen séchíe böbhen?” ³⁸ Yesu abhép ye bhó be, “Bǎbhəḡ bekpəkókó bret afo méní? Dók ká byo.” Bábyó nókó, bárem be, “Bekpokó bret bétay ne nsi épay.” ³⁹ Yesu aghati bhó be mámfyé bho ndũ bakwó, mánkũ bɔ manchəkó amik ndu táko. ⁴⁰ Báchókó ye amik ndũ barəḡ, ndũ bakwó besa bétay ne besa bépay nsem byo. ⁴¹ Yesu asot ye bekpəkókó bret bhó betay ne nsi epay. Ayəḡ amík amfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nəko ntá baghókó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyǎ böbhó. ⁴² Yěntiki mmũ wap anyíé kpát ajwi. ⁴³ Baghək Yesu mányókóti nenyíé enen néróbhé. Néjwí bekay byo ne bepay. ⁴⁴ Mpǎy babhakanem abhen manyíé bret wu ne nsi eyo abhak mbɔ nka etay.

*Yesu are kɔ amfānyen
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)*

⁴⁵ Ébhíki tat, Yesu aghati baghokó bhi be mándók mǎnchwe amem áchwí, mampe nnyén manjambi Betsáida, ndũ ebhě manyu echak. Yímbõj arõp ansem beku beyã böbhõ mángúré. ⁴⁶ Ágháti nókó bhõ be, “Mǎnko sayri”, arõ akó amfay njie ndu menikmuet. ⁴⁷ Ené mpok ánáj árõjõ beku bhõ, áchwí ábhak nenti manyu, Yesu abhak ebhi aywinti. ⁴⁸ Yesu aghó ndu ébè baghokó bhi mmuet ménók áchwí ãti mbúép ane áfũ bhõ ambi. Befuet nkárénkã éráat beghaka nkárénkã etandat betí, abho beko amfay manyu ankojõ nõkõ bhõ. Arõk kpát erõp kekwoet befuet bhõ. ⁴⁹ Bághó nókó ndũ yi ákò anyén átwdõ, bécháy békém bó tontó. Bábhõ bebik, mándeme nõkõ be, “Chí efójó-ngú! Chi efójó-ngú!” ⁵⁰ Bó mankem bághõ nyaka yi, becháy békém bhõ. Témté wu, Yesu afyé bhõ nti arem be, “Chi me, bãké chay!” ⁵¹ Áchwé nókó amem áchwí, mbúép wu ákwen. Bechay békém bó tontó. ⁵² Yëndu Yesu ádik nyaka nka bhõ etay ne bekpokó bret, bõ kekwimem ndũ enyũ mmu yi achi. Bó kenene batí yap amem.

*Yesu abú bömame atú Genésaret
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Yesu ne baghokó bhi mánájã nókó bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. Báset áchwí wap. ⁵⁴ Nefú báfũ amem áchwí, bo bárĩjĩ bé Yesu achi arẽ. ⁵⁵ Ntiet ákwén atú etók eyõ ankem ndu bápðkõ bömame ndũ bẽsák ebhap mándók nõkõ mbãj enkem ene bághókó bé Yesu achi arẽ. ⁵⁶ Yëntiki nebhuet ane yí áchwóbhé ndũ böbetók, ne yě chi amem betók begho ne amem baki, béré pókõ bömame ndũ mbanj ene bo báchẽm mbõ nefĩsĩe, mánik nõkõ muet be yi andõ bömame mantók yě chi nkojõ nden yi. Ne yëntiki mmu ane ánú átókõ nkojõ nden Yesu, atanj.

7

Βερινί bho bebhiki bhəj beyibhiri bebhé Mandem
(Mt 15.1-9)

¹ Bōnkwo Fárisi ne mbək batəj ebhé Mandem abhen báfú Yerúsalem, bátwó nyaka bákáp Yesu. ² Bághə bé mbək bakojo Yesu mányìè nenyíé keso amó mbə enyũ epinjí bō bhap étəj. ³ Bōnkwo Fárisi ne bo Israel mankem bápú nyie nenyíé ke yambi beso amə mbə enyũ epinjí bachĩmbi bhap étəj. ⁴ Ne bápu nyie enyij ené éfu esie kpáte mánso yə mbə enyũ epinj eyap étəj. Bábhəj bepinj béchak tontó ebhen bábhàre mbə bésə nkóp, bekpəre, ne bete árik. ⁵ Mbək bōnkwo Fárisi ne batəj ebhé Mandem bábhép Yesu be, “Ndaká yí baghəkó bhe bápú kojo bepinj ebhen bachĩmbi bhese? Ndaká yí mǎnyìe nenyíé keso amə mbə enyu éyàj?” ⁶ Yesu akeme bhó be, “Ndemekerĩnti Aisáya arem nyaka ndaká yí tetep éti yeka! Bǎchi bō betábhá nkúbhé mbə enyu yi ásĩjĩ be Mandem arem be, ‘Bōbhen báchyè me kenókó chi ne beyəjónyu bhap, bati yap ásap nekə ne me. ⁷ Kenókó eken bə báchyè me kechi chi ndéndem, mbənyune bebhé ebhen bakwǎjwəj báfýé kě bə bátəj bho mbə be bechi Eyəj Mandem.’ ⁸ Bǎrð bebhé Mandem bǎkojo chi bepinj ebhen bō mmik.” ⁹ Yesu arək ambi aghati bhó be, “Bábhəj erítĩ mbi bérə bebhé Mandem ndu ékojo chí menyij ebhen bachĩmbi bheka bátəjól! ¹⁰ Moses arem be, ‘Chié étáyə ne máyə kenókó’ ne be ‘Yě agha ane árəm ebépti eyəj ntá etayi, yě máyi, bábhəj beway yi.’ ¹¹ Ke bǎghàti bho be mbák mmu ándém ntá etayi, yě máyi be, ‘Nsət enyij ene mbónj mbə bekwak wə ne yə, nchyé ntá Mandem’, ¹² nə, bǎchet bho mbi be báké kwak bachi ne manə bhap. ¹³ Ndũ bǎkə nə, bǎsət bepinj ebhen bachĩmbi bheka bebyak Eyəj Mandem. Ne beyǎ menyij bechak ebhen bǎkə béchĩ mbə ebhə.”

Μενυιη ebhen békà mmu áké bhak pépép besí Mandem

(Mt 15.10-20)

¹⁴ Yesu árém nókó nó, apet abhiñi beyä bo abhen bachi aré arem be, “Bě mankem, tá ká batú mǎngok enyih ene mbóhó berem, mǎnjwimem!” ¹⁵ Yěnyih epu ene mmu ányie énkə be yi aké bhak pépép besí Mandem. Enyih ene éfù mmu anyu ke ékə mmu áké bhák pépép besí Mandem. ¹⁶ Mmu ane ábhóhó batú beghok ángók.” ¹⁷ Yesu áró nókó bhó, arək anywóp. Aré, baghəkó bhi bábhép yi ntí beyəh ebhə. ¹⁸ Yesu akeme bhə be, “Bě nkwo bǎbhíkire jwimem-ε? Bǎbhíkí riñi be enyih ene mmu ányie enchwe yi menie épú kway bekə be yi ake bhak pépép besí Mandem? ¹⁹ Enyih ene mmu ányíé, épú chwe yi anti, érəh chi menie ebhi ne äji yə amferε.” Yesu arem nə, ndu áyàh bo mándihñi be yěntiki nenyíé nékway menyie. ²⁰ Arək ambi berem be, “Enyih ene éfù mmu anti ke ékə yi ake bhak pépép besí Mandem. ²¹ Chí amem nti mmu kě nkaysi mbúmbə áfù, antén yi ndü epúsí, ne beway mmu, ne bekwen berwóp, ne ²² béfyε amík ndü menyih bo bachak, ne ebébhénti, ne berwə bho, ne epǒ epih ene mmu apu kem mmæet, ne mpap amík, ne bechəñti nnyén mmu, ne neyohómæet ne echihñti. ²³ Bebepti menyih ebhen menkem béfù mmu chi anti ne bó ke békə mmu ake bhak pépép besí Mandem.”

Ngərə ane ábhóhó neka

(Mt 15.21-28)

²⁴ Yesu afa ye nəbhæét wu are rónh atú etək ane achi kekwoť Táya ne Sídon. Arək achwe eket émot abhak aré. Ake yáh mándihñi bé yi achi aré. Yě nə, ake rəp bhésé bhésé. ²⁵ Ngərə amət ane efóhó ebúbə ésəñori móywi ane ngəsəñh aghok ěti Yesu. Arək ntá yi kechəñti mpok, akwén bekek ebhi. ²⁶ Ngərə wu apú nyaka mmu Israel.

Bábhe yi chi atú Síria ndũ nneréket agho ané bábhìṅi be Fonisia. Anik Yesu mmuet be ambok efóṅó ebúbũ yɔ émfu móywi amuet. ²⁷ Ke Yesu arem ntá yi be, “Dǒ sénchíe kpík mǎmbɔ nenyíe. Épú chak besɔt nenyíe mǎmbɔ mánychyé ntá mmú.” ²⁸ Ngɔré wu akeme yi be, “Acha, échí tetep. Ke mmú ényie nɔkɔ bechɔkɔtí ebhen bэф̀ũ ntá mǎmbɔ amfay éfémé nenyie ménkwenti amik.” ²⁹ Yesu arem be, “Éti beyɔṅ ebhe ebhen, petnsem anywɔp, efóṅó ebúbũ eyɔ énaṅ éro móywe.” ³⁰ Apetnsem anywɔp, aghó mó bhɛre ndũ ndu ené efóṅó ebúbũ yɔ énaṅ éro yi.

Yesu abú mbók

³¹ Yesu arɔ atú Táya, afuét Sídɔn achwe atú betok byo ane bábhìṅi be Dikápolis, akɔ achwɔp ndũ Manyu Gálili. ³² Básót mmũ amɔt bárók ntá yi ne yi. Mbaṅ yi ke ghók, kepi yi kerem kɔkɔ kɔkɔ. Mánik Yesu mmuet bé ányánjá yi amɔ anti. ³³ Yesu aya yí báfá nenti bho, bárɔk nékú. Asoṅ yí kenɔṅámɔ batú, apá batié, atɔk néri eni. ³⁴ Yesu ayiṅi mfay asók nsɔk arem be, “Efáta” nɔ chi, “Nené.” ³⁵ Témte wu, batú yi ánéne, nerí nékáṅári yi anyu abho berem kepi sayri. ³⁶ Yesu asemte bho be báké ghati yě mmu enyiṅ ene éfákári. Yě nɔ, ásémtí nókó bhɔ, mángati nɔkɔ ghati bho. ³⁷ Bo bábhák maknkay, mándeme nɔkɔ be, “Yiṅí, enyiṅ ene yí ákú éri echa. Ākũ yě chí bo abhen batú áchókó mángók mbaṅ, babhók mándem kepi.”

8

Yesu adík nka bho enwi (Mt 15.32-39)

¹ Ébhíkí tat, ené beyǎ bho bápét báchèm nebhuet amɔt, Yesu abhiṅi bakoṅo bhi arem be, ² “Ntínso nékèm me ne böbhen. Báchí fá ne me ndũ manywɔp arat, ne bábhíkí

bhəŋ yěnyih menyie. ³ Mbák ntó bhə mámpetnsem kenyié nenyié, bákway begu nsay ambi, ne beyă bhap báfú bakə asié.” ⁴ Bakoŋo bhi bábhep yi be, “Etək épú fá, chəŋ mmu ambəŋ nenyié enen nékwəy böbhen mankem fá?” ⁵ Yesu abhép bhə be, “Băbhəŋ bekpəkó bret afə meni?” Bákeme yi be, “Sébhəŋ bekpək tándramət.” ⁶ Yesu achye eyəŋ be bó mankem mánychókó amik. Asət ye bekpəkó bret bhə tándramət. Áchyé nókó bakak ntá Mandem, abho bebəkəti bhə anchye nəkə ntá bakoŋo bhi be mánychyé ntá bo bhə. Béré sət mánkəre nəkə. ⁷ Băbhəŋ nyaka bărú nsi nkwo. Yesu áchyé nəkə bakak ntá Mandem, achye yó ntá bakoŋo bhi be mánkóre yə nkwo. ⁸ Yěntiki mmu anyié ajwi. Baghəkó bhi bábwópti nenyié enen néróbhé, néjwí bekay tándramət. ⁹ Mpăy bho abhak mbə nka enwi. ¹⁰ Yesu aghati bhó mángúré. Témte wu, Yesu ne bakoŋo bhi báchwe amem áchwí bárók atú Dalmanúta.

Böŋkwə Fárisi bábhep Yesu ántəŋ bə erihí maknkay
(Mt 12.38-42, 16.1-4)

¹¹ Mbək böŋkwə Fárisi bárək ntá Yesu bábho bekem epúití ne yi. Béré yaŋ mbi memə yi. Bábhep yi anku enyihí maknkay ené ébhak mbə erih ené étəŋ be betəŋ ebhi bífú chi ntá Mandem. ¹² Yesu asók nsək arem be, “Ndaká yí mkpáká bho ané echəŋ áyàŋ erihí maknkay? Tetep, nchi ghati bhe be yě mmu apú təŋ bhə enyŷ erihí maknkay ené bə báyàŋ.” ¹³ Arem nókó nə, arə bhó apət achwe amem áchwí, are pé bérəŋ ebhə manyu écháak.

Sət ka mpok ne yís böŋkwə Fárisi ne ane Hérəd
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Bakoŋo Yesu bágghókəntik bépókə bret. Babhəŋ nyaka chí mókpəkó bret amət amem áchwí. ¹⁵ Yesu are semti bhə be, “Sət ka mpok ne yís böŋkwə Fárisi ne ane Hérəd.” ¹⁶ Bábhó berem ne batí be, “Ărəm nə mbənyune sébhíki

bhōj bret.” ¹⁷ Yesu ariji enyij ene bó bárèm abhép bhō be, “Ndaká yí bárèm ěti bret ane bãhíkí bhōj? Bãbhíkire jwimem-ε? Bati ábhúét be amem chóchókó? ¹⁸ Bãbhōj chí amík ntíako? Bãbhōj chí batú nemak-a? ¹⁹ Bãghókóntik ndu ndíkí nka bho etay ne bekpəkó bret betay? Ane áróbhé abhak bekay méni?” Bákéme yi be, “Bió ne bepay.” ²⁰ Yesu apet abhép bhō be, “Ne mpok nkóré ane bekpək tándrámot nká bho enwi ényíé, ane áróbhé mǎnyokoti, abhak bekay méni?” Bákéme yi be, “Tándrámot.” ²¹ Abhép bó be, “Bãbhíkire jwimem?”

Yesu akw nnémámík aghó mban

²² Ené Yesu ne baghəkó bhi bágháká Betsáida, böfú básót nnémámík bárók ntá yi, mánikmæet be ántək yi. ²³ Yesu akém yi ndu awə, aya bárək antí etək. Apá yi batíé amík, anyaja amó anti ywi abhep yi be, “Ǿghò nə yěnyij?” ²⁴ Mmu wu ayijí mfay arem be, “Nchí ghó bo ke bachi chi mbə be menək ke békò.” ²⁵ Apet atək amík yi. Ndəj yə, mmü wu ayijí dī, apet abho beghə mban, ne are ghó yěntiki enyij sayri. ²⁶ Yesu aghati yi be ándək eket eyi, ne beyəj ebhen be, “Képetnsem etək.”

Píta arem be Yesu chí Kristo
(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷ Yesu ne bakojo bhi báfuét béré rəj ndü böbetək abhen bachi kekəwət Seséria Fílipi. Ambi, Yesu abhép bhō be, “Bo bárèm be me nchí agha?” ²⁸ Bákéme yi be, “Mbək bárèm be óchí Jǒn Njwiti. Bachak be Eláija, ne abhenefu be óchí ndemekepǐnti amot.” ²⁹ “Ke bë babhōj bǎrèm be me nchí agha?” Símun Píta akeme yi be, “Wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be áto.” ³⁰ Yesu asemti bhō be báké ghati yě mmu.

Yesu arem be chøŋ mánychye yi beyă esøŋøri ne mángwáy yi

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

³¹ Yesu abho beghati bhø be, “Me Mmu mfú ntá Mandem mbøŋ beghø beyă esøŋøri. Bøbati etøk, ne bøbati bachi-äkap Mandem, ne batøŋ ebhé Mandem bábyak chøŋ me ne mángwáy me, ke égháká nõkø manywøp arat, mpetnsem ndũ nepém.” ³² Yesu aghati bhø nõ kpoŋoroŋ. Píta asøt yi nepak arem be, “Eta kerem awũ ndak.” ³³ Ke ndu Yesu áyíbhírí mmuet aghø baghøkó bhi, aji Píta be, “Satan, fá mé besí! Nkaysi ye chi ane nkwaŋwaŋ, abhíkí fu ntá Mandem!”

Enyiŋ ene mmu ábhøŋó bekø ke ambak nkoŋo Yesu

(Mt 16.24-28; Lk 9.23-27)

³⁴ Yesu abhiŋi ngémtáy bho ne bakoŋo bhi arem ntá yap be, “Mbák mmu äyaŋ bébhak nkoŋo wa, abhøŋ béghøkøntik mmuet yi, ampøkø ekotákátí yi, ankoŋo me. ³⁵ Yě agha ane áyaŋ bepepe mmuet yi änem nepém eni. Ke yě agha ane áká menem nepém eni eti ya ne eti Mbok Ndíndí, äbhøŋ chøŋ nõ. ³⁶ Ntiki nsáy mmu ábhøŋ mbák abhøŋ yěntiki enyiŋ fá amik, ke aném nepém eni? ³⁷ Ne mbák mmu ánem nepém eni, ntiki enyiŋ yí ákwày besøt anchye be yi ampøt ambøŋ nó? ³⁸ Mbák mmu abhøŋ ntíanwøp eti ya ne eti Eyøŋ eya ndũ mkpáká bho ane ápú kø mbø enyu Mandem áyaŋ, mkpáká bho bebú, chøŋ Mme Mmu mfú ntá Mandem mbøŋ ntíanwøp eti yi mpok nchí twø ne keném Etaya ne bøáŋgel bhi.”

9

¹ Yesu arøk ambi beghati ngémtáy bøbhø be, “Nchí ghati bhe be, mbøk bho báchi fá abhen bápú gu kpáte mángø ndũ Kefø Mandem kétwø ne betaŋ.”

Besí Yesu béyíbhíri
(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

² Éfuéré nókó manywɔp atandat, Yesu asɔt Píta, ne Jems ne Jǝn, akó amfay njiε ngo ne bhɔ. Bábhák aré bóbhó. Bápére yiŋi, besí Yesu béyíbhiri. ³ Nden eyi nkwo éré diere pépépép enyu ené yě mmu ápú kwáy beso nden yě chí ne babhé éndiere enyu yɔ. ⁴ Témchok, Moses ne Eláija, baremé kepǝnti Mandem abhen tesáy, bábhési mándeme nɔkɔ kepi ne Yesu. ⁵ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Dǝ sénté bétém barat. Émɔt ntá ye, échák ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” ⁶ Píta arem nɔ mbɔnyune abhíkí riŋi nyaka enyiŋ echák ene yi ábhóŋó berem ndũ becháy bekeme bhɔ tontó. ⁷ Nerem ane Píta árémé enyu yɔ, nebháŋ nésep témté, nebho békúti bhɔ. Eyɔŋ éfú amem nebháŋ éndeme nɔkɔ be, “Né chí Mówa. Nkɔŋ yí tontó. Ghók ká yi!” ⁸ Témte wu, bɔPíta báyiŋi, ke bákepere ghó yě mmu, ebhiki faet chi Yesu aywǝnti.

⁹ Ne ndũ Yesu ne bɔPíta básèp njiε, Yesu aghati bhɔ be, “Bǎké ghati yě mmu enyiŋ ene bǎghó fá, kpáte Mmu ane áfú ntá Mandem ampɛtnsem ndũ nepém.” ¹⁰ Bábháre enyiŋ ene Yesu aghati bhɔ anti, bóke ghati yě mmu enyiŋ ene bǎghɔ. Mámbebhε nɔkɔ chi bati be, “Nepɛrénsem ndũ nepém chi yi?” ¹¹ Bó bati arat bábhεp Yesu be, “Ndaká yí batɔŋ ebhé Moses bárèm be Eláija abhɔŋ bepɛtnsem fá amik ke Mpeme Mandem afyé bariεp be áto antwó?” ¹² Yesu akeme bhɔ be, “Échí tetεp be Eláija abhɔŋ beyambi antwó, anyure menyiŋ menkem ambure, ke ná básíŋí amem Ekáti Mandem bé Mmũ ane áfú ntá Mandem abhɔŋ béghɔ esɔŋɔri ne bé bábyak chɔŋ yi? ¹³ Ke nchí ghati bhe be Eláija anánŋ átwɔ ne bo bákú yi bebú mbɔ enyu bákóŋó mbɔ enyu básíŋí nyaka amem Ekáti Mandem éti yi.”

Yesu abú mmó ane efóńó ebúbu échyè esəjəri
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43a)

¹⁴ Ené Yesu ne baghəkó bhi bati arat bápètnsem, bátéméri bakońo bhi báchák. Bághó beyă bho ne batəń ebhé Moses ndu bákəm epúítí ne bhə. ¹⁵ Témte wu, beyă bo bho mankem bágħó nókó Yesu, bábħák maknkay tontó. Báre rəń ntiét ntiət bekaka yi. ¹⁶ Abhép bakońo bhi be, “Ntiki epúítí nə bákəm ne bhə?” ¹⁷ Ke mmu amət amem nkwo bəbhə akeme yi be, “Ntəń, ntwd ne mówa ntá ye. Efóńó ebúbu epú ka yi andem keri, ¹⁸ ne yəntiki ebhak ené efóńó yə ékəm yi, égyep yi amik, befen mémfu nəkə yi anyu. Mpok yə, ande nyie amen ne anəkə. Nnik baghəkó bhe mmuet bé mámbók yə endó yi, ke bábħíkí kway beku nə.” ¹⁹ Yesu akeme bhə be, “Bě mkpaká bho ane ábhíkí bhəń neka ne me, bě bho bəyibhiri tetep ndü enyiń echak, chəń mpet ntat ne bhe ná? Chəń nképnti ne bhe ngaka fá?” Ke ərem be, “Twó ká ne mówu fá ntá ya.” ²⁰ Básət mđre bárov ntá Yesu ne yi. Efóńó ebúbu yə eghə nəkə Yesu, témte wu, ényíkisi mówu gbogbəgbok, akwén amik are bińiri, efen émfu nəkə yi anyu. ²¹ Yesu abhép chimə be, “Efóńó ene énań etat yi amuet ná?” Chi mówu akeme be, “Te kembó eki. ²² Beyă ndəń efóńó ebúbu yə ékə yi ankwén ango. Mpokófu ékə yi ankwen anyén ndu beway yi. Mbák əkway beku enyiń, ghə bhesé ntínso kwak bhesé.” ²³ Yesu akeme be, “Wə bé mbák məkwáy beku enyińí! Yəntiki enyiń ékway beku ntá mmu ane ánókó Mandem.” ²⁴ Témte wu, chimo arem ne eyəń amfay be, “Nnókó ke neka ená nébhíkí tań. Kwak me nnókó sayri.” ²⁵ Yesu ághó nókó bé bo bátwə chi tontó tontó, ásáy efóńó ebúbu yə be, “Wə efóńó ené, efóńó kebħók ne batú chóchók, ghók. Fú yi amuet, ne yə ewak, óké pere twó yi amuet!” ²⁶ Yesu ərem nəkə nə, efóńó yə ébik, ényíkisi mówu gbogbəgbok, éfú

yi amuet. Arəp mbə ngú. Bo abhen báchi are barem be, “Ágú.” ²⁷ Ke Yesu akém yi ndu awə, akwak yi afate. ²⁸ Yesu ákú nəkə nə, achwe anywóp. Bakoŋo bhi bábhép yi ansem ansem be, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok efónó ebúbə yə?” ²⁹ Yesu akeme bhó be, “Ndiere ne nenikímuet ne netarénsay ke bákway beku enyū efónó ebúbə ene émfu mmu amuet.” *

Yesu apet arem be chəŋ mángwáy yi

(Mt 17.22-23; Lk 9.43b-45)

³⁰ Yesu ne baghókó bhi bárə báre fuet atú Gálili mándək nəkə. Akeyán mándíŋí ebhak ene yi achi, ³¹ mbənyune, átoŋ nyaka bakoŋo bhi angati nəkə bhə be, “Bákəm chəŋ Mmū ane áfú ntá Mandem mámfye yi amó bə mmik mángwáy yi, ne éghaka nəkə manywəp arat ampetnsem ndū nepém.” ³² Ke bó kejmimem ndū enyih ene yi áreme ne báre chay bebhep yi.

Nkoŋo Yesu ane áchá abhenefu

(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

³³ Báháká nókó Kapřnaum, báchwe anywóp. Ené bachi aré, Yesu abhép bhə be, “Bákəm mbə epúítí ambi éti yi?” ³⁴ Báchókó kpák, mbənyune bákəm nyaka epúítí ne bati ankəŋombi ndu berihí mmū wap ane áchá báchák. ³⁵ Yesu achəkə amik, abhiŋi bhə bati byo ne apay, abho beghati bhə be, “Mmū yweka ane áyàŋ bebhak mūngo, abhəŋ besət mmuet yi mbə be apu yěnyih ne ambak mūbetok ntá bo bachak mankem.” ³⁶ Asət mandú mmó ate néntí nap, apəkə ye yí amuet, arem ntá yap be, ³⁷ “Yě agha ane ásót mmó mbə ane sayri éti ya, əsət chi me, ne yě agha ane əsət me sayri, əsət chi mmu ane átó me.”

* **9:29** Netarénsay: Mbək besí basiŋ abhíkí bhəŋ “Netarénsay”.

Yě agha ane áká ne bhesé achi ne bhese

(Lk 9.49-50)

³⁸ Jōn árem ntá yi be, “Ntōj, ségho mmu ane apu ndũ nkwo ywese ndu ábòk befóhó bebúbēbē ndũ nnyén ena. Ségháti yi be, áképerε kē nō mbōnyune apú ndũ nkwo ywese.” ³⁹ Yesu akeme be, “Bǎké kaŋ mmu mbō awu mbōnyune yě mmu apú ane ákē enyijí maknkay ndũ nnyén ena antiŋ anjibhiri mmuet andem bebéptí menyij ēti ya. ⁴⁰ Mmu ane apu nu ne bhese, achí ne bhese. ⁴¹ Diŋí ká be yě agha ane áchyé be nkóp manyier mānyú mbōnyune bǎchí bakoŋo abhen Mpepe Mandem afyé nyaka bariεr be ātò, apu nók bebhōj akap.”

Sot ka mpok bé mmu áké kē nti ankwen ndũ bebú

(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

⁴² Yesu arem be, “Chōj émbep encha ntá mmu ane ákú mówa amot ane abhóhó neka ne me ánkwén ndũ bebú. Echi sayri ntá mmu wu, be mánsot ntáy negho mánsēt emi yi, mamese amem manyu. ⁴³⁻⁴⁴ Mbák awo ywe ákē ōnkwen ndũ bebú, kpót wu fere! Échí sayri be ōnchwe ndũ nepém enen nebhiki bhōj ngwenti ne awo amot echa memese wō amem nepingo ane apu neme ne amō apay! ⁴⁵⁻⁴⁶ Mbák ekak eye étò wō ndũ bebú, kpót yō fere. Échí sayri be ōnchwe ndũ nepém enen nebhiki bhōj ngwenti ne ekak émōt echa bé mámése wō amem nepingo ne bekak bepay. ⁴⁷ Ne mbák nyésé ene nékū ōnkwén ndũ bebú, poŋóri nó gúép. Échí sayri bé ōnchwe ndũ Kefō Mandem ne nyésé nemōt echa be mámése wō amem nepingo ne amík apay. ⁴⁸ Amem nepingo enō, kényore eken kényie bho kúpú gú, ne ngó apu neme. ⁴⁹ Chōj mángoko yěntiki mmu ne ngó nkúbhé mbō enyu báfyè ngáj ndũ nenyíé be néndí anyu. ⁵⁰ Ngáj áchí erítí enyij. Ke mbák ngáj ábhíkí pere bhōj manyijti mi,

ná bákway beku wu ampet ambak erítí ngán? Bóŋ ká ngán amuet, mǎnchokó eyoŋ émot ne bati.”

10

Enyiŋ ene Yesu átóŋó ɛti awáy nebhay

(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

¹ Yesu ne baghokó bhi bárɔ ye Kapɛnaum bárók atú Judéya. Bákíŋi Manyu Jódan. Ngémtay bho, bápɛt báre rɔŋ ntá yi. Are tóŋ bɔ mbɔ enyũ yi áku nyaka mpoknkem.

² Mbok bõnkwo Fárisi bátwó memɔ yi. Bábhép yi be, “Ebhé yese éká be mmu ándó ngoré ywi ndũ nebhay?”

³ Yesu akeme bhó be, “Moses aghati nyaka bhe be yi ɛti awáy nebhay?” ⁴ Bákéme be, “Moses arem be mmu ákwáy berɔ ngoré ywi mbák achyé yi ekáti ené awáy nebhay?”

⁵ Yesu aghati bhɔ be, “Chí ɛti netaŋánti eneka ke Moses áchyé nyaka bhe ebhé ene. ⁶ Sayri sayri, te nebhõmik, ‘Mandem ághókó nyaka bo, ngoré ne mbakanem.’ ⁷ ɛti yo, ‘Mbakanem abhoŋ béró etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngoré ywi, ⁸ bó bati apay mándɔp mbɔ mmũ amot. Bó keperɛ bhak ye bati apay, ke mmũ amot.’ ⁹ Mmu áké fyɛ ye ákóré nenti bo abhen Mandem áchémtí.”

¹⁰ Yesu ne baghokó bhi bápéré nókó nsem anywɔp, baghokó bhi bápɛt babhep yi menyiŋ ɛti nkúbhé ndaka wu. ¹¹ Arem ntá yap be, “Yé agha ane áró ngoré ywi ndũ nebhay, abháy achak, akwɛn berwɔp,” ¹² ne ngoré ane áró nném abháy achak, akwɛn berwɔp.”

Yesu áyét mǎmbɔ

(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

¹³ Bofú básót bõbhap bárók ntá Yesu ne bhɔ be yi anyaŋa bhɔ amɔ anti anjet bhɔ. Baghokó bhi bábhɔ besáyti bhɔ.

¹⁴ Ke Yesu aghɔ nokɔ nɔ, nti nébé yi amem, arem ntá yap

* **10:11** Nɔ chi akwɛn nku nebhay ne ngoré ywi.

be, “Dǒ ká mǎmbə mántwə ntá ya, bǎké chyet bhə mbi mbənyune bo abhen bachi mbə bhə kǎ Mandem abhak Mfə wap.” ¹⁵ “Nchí ghati bhe be, mbák mmu apú ne Mandem mbə enyũ mmó ábhàk ne etayi, apú kway bebhak ndũ mpǎy bho abhen Mandem achi Mfə wap wáwák.” ¹⁶ Yesu asət ye bhó amət amət, ne yentiki ane yi ásóré ambat amuet, anyan̄a yi awə anti, anjet yi.

Mmũ nkáp

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷ Ενέ Yesu árəŋ nekə, mmũfú ajiət, arək, atep mánén besí bhi, abhép yi be, “Ntəŋ, wə mmũ ndíndí, chəŋ nkə yi ke mbəŋ nepém enén nebhiki bhəŋ ngwenti?” ¹⁸ Yesu akeme yi be “Ndaká yí óbhiŋi me be mmũ ndíndí? Yě mmũ ndíndí apú. Mandem aywínti ke achi Ndíndí. ¹⁹ Ōríní bebhé Mandem. Bérəm be, ‘Kéwáy mmu, Kékwen berwəp, Kéghép aghép, Kéte ntísie ákwáré, Kényie enyiŋí mmu ndũ bapu, Chiě máye ne etaye kenókó.’” ²⁰ Mmu wu arem be, “Ntəŋ, nnáj nchí bhæere bebhé ebhen menkem te kembó eka.” ²¹ Yesu ayiŋi yi ne beyǎ ekəŋ arem be, “Érəp chi enyiŋ émət ené əbhəŋə beka. Dók tí menyiŋ ebhe menkem chyě nkáp ntá bachébhébhə. Mbák ónkú nə, chəŋ ómbəŋ kefó menyiŋ amfay. Óntwó ye ənkoŋə me.” ²² Ághoko nəkə nə, arəp, arəbhe rəŋórəŋ ne basémé anti mbənyune abhəŋ nyaka beyǎ menyiŋ

²³ Yesu ayibhiri mmuet arem ntá baghəkó bhi be, “Ébe mmuet tontó be mǎnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi!” ²⁴ Baghəkó bhi bǎghókó nókó nə, mmuet agú bhə. Ke Yesu apət arem ntá yap be, “Bəbha, ébe mmuet tontó be mmu anka Mandem ambak Mfə ywi! ²⁵ Échí wikirik be mpəŋə baso ámfuét ndũ mbok mbíábhan écha mǎnkáp beka Mandem ambak Mfə ywi.” ²⁶ Bǎghókó nókó nə,

mmuet agú bhó tontó, bábhép yi be, “Agha ákwày ye bebhəŋ nepém enén nebhíki bhəŋ ngwénti?” ²⁷ Yesu ayiŋi bhə dī arem be, “Ntá nkwəŋwəŋ, mbi ápú, ke yěnyiyi épú cha Mandem.” ²⁸ Píta asá eyəŋ arem be, “Ná ne bhesé? Séró yěntiki eniyi sékòŋo wə!” ²⁹ Yesu aghati bhó be, “Tetětəp, mmü ane áró yě chí eket eyi, yě chí bəmayi abhen babhakanem yě chí abhen baghəré, yě chí máyi ne etayi, yě chí bəbhi, ne yě chí baki yi éti ya ne éti Mbok Ndíndí, ³⁰ chəŋ Mandem anchye yi beyə menyiyi fá amik, ne chəŋ ampet ambóŋ beket, bənnə abhen babhakanem ne abhen baghəré, ne mánó, ne bə, ne baki, ndəŋ besa betay. Chəŋ bo mánychye yi beyə nenyok, ke ndü mmik nkə Mandem anchye yi nepém enén nebhíki bhəŋ ngwénti. ³¹ Ke chəŋ beyə bo abhen bachi ambi néne, mándəp ansem, ne abhen bachi ansem, mandəp ambi.”

Yesu arem ndəŋ ane ajwi érat be chəŋ mángwáy yi
(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

³² Yesu ne baghəkó bhi báfa báre ko berəŋ Yerúsalem, yi ambi, bó ansem. Mmuet agú baghəkó bhi ne becháy békem bo abhen bákòŋo bhə. Apet asət baghəkó bhi bati byo ne apay nepak abho beghati bhə menyiyi ebhen bebhəŋə befakari ntá yi be, ³³ “Ghók ká, sérəŋ nə chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chəŋ mánti Mmu ane áfú ntá Mandem, mánsət yi mamfye amə bəbati bachiäkap Mandem ne ntá batəŋ ebhé Moses, mándem be mangway yi, mámfye yi amó bo abhen bápú bo Israel. ³⁴ Chəŋ mánjəkə yi, mámpati batíe yi amuet, mánden yi ne ékpá ne mángwáy yi. Ke éghaka nəkə manywəp arət, ampetnsem ndü nepém.”

Yesu yi be münti abhəŋ bebhak mübetok
(Mt 20.20-28)

³⁵ Jems ne Jəŋ, bə Səbedi bárovk ntá Yesu bárem be, “Ntəŋ, séyən be ónkə yěntiki eniyi ene səníkmuet be ónkə

ntá yese.” ³⁶ Yesu abhép bhə be, “Băyaŋ nkə be yi?” ³⁷ Bákéme yi be, “Kə enyu ené beše séchəko ne wə, amat ebhé awónem, achák ebhé awóghə mpok óbhak ndü enəko kefo eye ne kenókó.” ³⁸ Ke Yesu arem ntá yap be, “Băbhíkí riŋi enyiŋ ene băyaŋ nkə ntá yeka. Băkwáy beka menyu nkóp esəŋəri ane mbóŋó ményú? Chəŋ mǎnkwáy beká bégu enyu newú enen mbóŋó begu?” ³⁹ Bákéme yi be, “Sékway beku nə.” Yesu arem ntá yap be, “Tetep chəŋ mǎnka enyü esəŋəri ene měghə ne mǎngu enyü newú enen měgü, ⁴⁰ ke mbíkí bhəŋ betəŋ beyap bo abhen bábhəŋə bechəko ebhé awónem eya ne abhen bábhəŋə bechəko ebhé awóghə. Mandem ke áchye bebhak ebhə ntá bo abhen bábhəŋó bebhak are.” ⁴¹ Baghək Yesu báchák bati byo bǎghókó nókó enyiŋ ene Jems ne Jǎn bǎrémé, bábhó bebənti ne bhə. ⁴² Yesu abhiŋi bó mankem arem be, “Bǎriŋi be, ntá bö mmik, bo abhen básət be báchí bafə, bábhəŋ beyǎ betəŋ amfay böbhap, ne böbati básət beyǎ betəŋ beku böbhap mangok bhə. ⁴³ Ke ébhíkí bhəŋ bebhak enyu yə ndü nkəw yweka. Mmu ane áyaŋ bebhak mǎngo yweka, abhəŋ bebhak mübetok yweka, ⁴⁴ ne yěntiki mmu yweka ane áyaŋ bebhak mmü mbi abhəŋ bebhak nsem yweka, abhəŋ bebhak nsem ntá abhenefu mankem. ⁴⁵ Yě chi Me Mmu mfú ntá Mandem, mbíkí twə be bo mántók me. Ntwə chi bebhak mübetok ne bechye nepém ene ndu beku beyǎ bhó mféré bhə ndü kesemé bebá.”

Yesu abú Batímaos, nnémámík etək Jeríko

(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶ Yesu ne baghəkó bhi báchwəp Jeríko. Ené bó bǎró Jeríko bérəŋ, ngémtay bhə bare koŋo bhó ansem. Nnémámík amat ane aka nnyén be Batímaos, mmó Timáyos, abhak nepaká mbi chókó. ⁴⁷ Ághókó nókó bé Yesu ane Násáret ke áfuèt, abho bebik be, “Yesu! Mmǎ

Mfɔ Debhít! Ghó me ntínso!” ⁴⁸ Beyă bo báre sayti yi be ánychókó kpák. Ke akpik are bik ne eyɔɔ amfay be, “Mmɔ Mfɔ Debhít, ghó me ntínso!” ⁴⁹ Yesu ághókó nɔkɔ nɔ, ate arem be, “Biñí ká yi antwó.” Bárɔk babhiñi yi bárem be, “Faté twó, óké chay, äbhìñi wɔ.” ⁵⁰ Nnémámik wu ayók nde yi amese awu, afate, báyá yi arɔk ntá Yesu. ⁵¹ Yesu abhép yi be, “Ŏyáñ me nkú wɔ yi?” Nnémámik wu akeme Yesu be, “Acha, nchí yañ be mpet ngó mbañ.” ⁵² Yesu arem ye ntá yi be, “Guré, neka ene nékɔ ɔtañ.” Témté wu, abho beghɔ mbañ, ne abho békóño Yesu.

11

Yesu achwe Yerúsalem mbo Mmu ane ábhóño betañ menkem

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghɔkó bhi bákó baghaka ndũ bǔbetɔk Betfáge ne Bétani ndũ Njie Menok Ólif, kekɔwɔ Yerúsalem. Ató baghɔkó bhi bati apay ambi. ² Aghati bhɔ be, “Dók ká ndũ mótkɔ ane achi afɔ ambi. Nechwe ane bãchwe aré, chɔñ mǎngɔ mómpɔño batu sesét, ane yě mmu abhikire kɔ ne yó. Kañarí ká, twó ne yó. ³ Mbák mmú ámbép bhe ntí ane bãkàñari yó, ghatí ká yí be, ‘Acha ke áyàñ yɔ, ne chɔñ antó mántwɔ mánkeme yó témté.’” ⁴ Báfa bárɔk, bághɔ mómpɔño batu wu sesét nefí eket, nékú mbi. Bábho békañarí yɔ. ⁵ Éné bákàñari mómpɔño batu wu, bo abhen báchí are téé bábhép bhɔ be, “Ndaká yí bãkàñari mómpɔño batu wu?” ⁶ Baghɔk Yesu bǎgháti bhɔ enyiyi ene Yesu árémé mpok yi átó bhɔ. Báró ye bɔ mándɔk ne mómpɔño batu. ⁷ Básɔt yɔ bárók ntá Yesu. Básót nden mfámuet yap básɔbheri mómpɔño batu wu, Yesu achɔkɔ amfay. ⁸ Bo abhen bachi aré, báfère nden mfámuet eyap baghay ambi. Báchák bǎré kpɔt béwuókéndé mǎngay nɔkɔ ndũ mbi ane

yí áfuèt arɛ. Báchák báre kpɔti kefɛbhé ekɛn kɛbhóŋɔ beyé mángay nɔkɔ ambi. ⁹ Ndu bárɔŋ, bo abhen báchi ambi ne abhen báchi ansem báre bik mándeme nɔkɔ be, “Sémbítí Mandem mfay! Mandem ánjét mmu anɛ átwò ndú nnyén Acha! ¹⁰ Mandem ánjét kefɔ etayese Debhít ekɛn kɛtwò! Sémbítí Mandem mfay!”

¹¹ Nɛchwe yí áchwé Yerúsalem, arɔk amem ekerákap Mandem, abyɔ yɛntiki enyiyi. Ághó nókó bé mpok áfuɛt, asɔt baghɔkó bhi bati byo ne ápay bárɔk ndu mótɔk Bétani.

Yesu akɛ enɔk enɛ babhiyi bé Fig ekuri
(Mt 21.18-19)

¹² Néyi nɔkɔ, ené Yesu ne baghɔkó bhi bárɔ Bétani bápetnsem, nsay akém Yesu. ¹³ Ághó enɔk fig nekɔ nesie ne beyé aré gɛbhɛɛɛ, arɔk beyiyi mbák ákway béghɔ yɛ sɛpeménɔk arɛ. Ághaka nɔkɔ aré, akɛ ghó yɛnyiyi ebhiki fuɛt chi beyé, mbɔnyune mpok menɔk fig ményù kɛpem abhiki re ghaka nyaka. ¹⁴ Yesu arem ntá enɔk eyɔ be, “Bebho echɔŋ, ɔpú pɛɛ nyu kɛpem.” Baghɔk abhi báhɔk enyiyi enɛ yi árémé.

Yesu achwe amem ekerákap Mandem abók bakɔsie
(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Baghaka nɔkɔ Yerúsalem, Yesu arɔk achwe amem ekerákap Mandem. Abók bakɔsie ne bo abhen bákù menyiyi. Atakati bɛfémé bo abhen bákò esie bakáp bewupsi. Atakati nkwo menɔk bo abhen báti bebhóŋɔ, ¹⁶ ne akɛka bé yɛ mmu ámpókó enyiyi ámfuɛt amem ekerákap Mandem ndu áyàŋ mbí mbiyi. ¹⁷ Are tóŋ ye bho andeme nɔkɔ be, “Pú basíŋ Mandem arem be, ‘Eket eya ébhɔŋ bebhak chi ekeré nenikímɛtí ntá bo betókó mmik menkem’, kɛ báyiɓhírí yó éɔp chi eket ené baghép bábhèse arɛ!” ¹⁸ Bɔbati bachiákap Mandem, ne batɔŋ ebhé

Moses bághok nõkõ nõ, báre yáj mbi beway yi bhésé bhésé mbõnyune báchây nyaka ngémtay bo abhen báchi are, ne ntí bé bõbhõ bachi nyaka maknkay tontó ndũ menyij ebhen Yesu átõj. ¹⁹ Égháka nõkõ beku, Yesu ne baghokó bhi báró etak eghe báfú.

Enyij ene enok fig ene ekuri étõj bhese

(Mt 21.20-22)

²⁰ Bëti, ene Yesu ne baghokó bhi báfuet bepetnsem, bághõ enok fig ené Yesu areme bé epu pere kwáy ményu kepem, ndu énáj égú te ne bakanj. ²¹ Píta atík nõkõ enyij ené Yesu árémé ntá enok fig eyõ, arem be, “Acha, yijí! Enok ené órémé be epu kwáy menyu kepem égu.” ²² Yesu akeme bhó be, “Bõj ká neka ne Mandem. ²³ Nchí ghati bhe be, yě agha ane ághàti njie be, ‘Fã fá dók kwén awu amem manyu,’ ne yí ke makati ndũ nti eni ke anoko be Mandem ákũ nõ ntá yi, Mandem ákũ yõ ntá yi mbõnyune abhíkí makati be Mandem ákũ enyij ene yi areme emfakari. ²⁴ Nchí ghati ye bhe be yěntiki enyij ené mánikmuet be Mandem anchye bhe, nokó ká be mǎnanj bãbhõj yó ne chõj mǎmbõj yõ tetep. ²⁵⁻²⁶ Yěntiki mpok ane mmũ yweka ánikmuet, ámfõjorí yěntiki mmu ane ákú yi bebú. Mbák bãkũ nõ, chõj Etayeka Mmu achi amfay ámfõjori be nkwo.”

Bábhép Yesu ebhak ene betanj ebhi béfú

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Yesu ne baghokó bhi bápētnsem Yerúsalem. Ené Yesu ákò amem ekerákap Mandem, bõbati bachiákap Mandem ne batõj ebhé Moses ne bõbati etak bárók, ²⁸ bábhep yi be, “Ntiki betanj óbhõjõ beku menyij ebhen ne ókũ? Agha áchyé wõ betanj ebhõ?” ²⁹ Yesu akeme bhõ be, “Me nkwo mbõj enyij bebhep be. Mbák mǎnkémé me yõ, chõj me

nkwə ngati bhe mmu ane áchyé me betarj bekwə menyij ebhen mĕkù.” ³⁰ Ghatí ká me, “Agha áchyé nyaka Jǝn Njwiti betarj bejwiti bho? Mandem ke chí bǝ mmik?” ³¹ Báre kem epúítí ne bati be, “Chəj séndem be yi? Mbák séndem be betarj ebhen Jǝn bǝfú nyaka ntá Mandem, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yí bǝbhíkí noko eyəj eyi?’ ³² Ke chəj séndem be yi? Séndém be, ‘Bǝfũ nyaka ntá nkwǎ?’ Bápú kway nyaka berem enyu eyə ndu báchəy ngémtáy bo abhen báchí aré mbənyune bó mankem mánoko nyaka sayri be Jǝn achi ndemekepǝnti Mandem.” ³³ Ekə bákéme yi be, “Sǝbhíkí riŋi.” Yesu aghati bhə be, “Me nkwó mpú ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betarj bekwə menyij ebhen né mĕkù.”

12

*Nekăy bakŭ betik ne mbəjónki
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)*

¹ Yesu abho bétəm bó nekay néchák be, “Mmǝfú achí nyaka. Atí nki apí menək vain aré. Atep ebhá ene eghabhəri nki ankem. Atém mbok aghoko nebhuet ane báyət kepem váin, be nnok ywi ámfu, mánsət, máná mmem. Ate mókerémfay amem nki wu bé ámbák nebhuet ane mmu áchəkə ndŭ bǝbhábhəri nki. Afyé ye bo aré be mánkə betik mánkəre nsáy ne yi. Arə, arək nekə etək echak. ² Mpok bekək kepeménək ákwáy nókó, mbəjónki ató nkubetik ywi be ándók ánsót aywi ákóré mbwət. ³ Ke bǝ betik bhə kechye. Bákém yi bádén, báfén apetnsem amó apay. ⁴ Mbəjónki ató mmǝ-betik achak. Bákém awu nkwə bádén báfyé yi befuət anti ne báchye yi ntíanwóp. ⁵ Ató anefu ane akú batí arat. Yí wu, bákém báwáy. Arək ambi bétó bakŭ betik abhenefu. Bákə enyumət ne bhó. Báden mbək, báwáy abhenefu. ⁶ Érəp chi njaŋa-mǝ ywi ane yi are

kəŋ. Ndũ ngwenti, mbəŋónkɪ arem ne mmuet yi be, ‘Chəŋ ntó mbəŋ mówa. Yě yí, bábhəŋ béchye yi kenókó.’ Afere ye móywi ató. ⁷ Ke bõ betik bhə bágħə nəkə yi, bábhə berem ne bati be, ‘Yihí mbəŋ móywi né, ne yí ke ábhóŋó menyie newú etayi. Twó ká sénkem yi sengway bé etayi ánánj ángú menyih ebhi méndəp chi ebhese.’ ⁸ Móywi wu áchwé nəkə amem nki, bákém báyáy báfémeri ansem ebhá. ⁹ Bākaysi be chəŋ mbəŋónkɪ wu ankə yi ntá bo bhə? Chəŋ antwó angwáy bhə anchye nki wu ntá bo bachak. ¹⁰ Bábħiki re pay enyih ené basiŋi ndũ Ekáti Mandem bé:

‘Nkúbhé ntay enen batěket bágwébhé bé nébhíki ri,
nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket
nechá batay áchák ankem?

¹¹ Chi Mandem Acha ke akə émbak nə,
ne chí erémé enyih ntá yesé.’”

¹² Yesu átém nókó nekay enen, báriŋi be atém nekay enə chi ěti yap. Báre yaŋ bekem yi, ke ndu báchày beyă bo abhen báchi are, báro yi bárók.

*Bábhép Yesu ěti nkábhénti ndu báyàn yi ánkwén anyu
(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)*

¹³ Bátó mbək bönkwə Fárisi ne mbək bo Israel abhen báté ansem Hérəd ntá Yesu ndu bebhep yi menyih mbə ntá ndu bekə yi ankwen anyu. ¹⁴ Bárəŋ nəkə ntá Yesu bárem be, “Ntəŋ, sériŋi be ɔchí mmu tetep, ne ɔpú təŋ kériŋámík. Sériŋí bé ɔpú yihí mmu ndũ besí óncháy yi, ke ɔtəŋ tetep ěti menyih ebhen Mandem áyàn bo mánkə. Ghatí bhese, ebhé yese éka be sénchíe nkábhénti ntá Mfə Rom ke ébhíki ka?” ¹⁵ Yesu ariŋi bapu amap, abhép bhə be, “Ndaká yí māmò me? Tónj ká me ebhókó nkáp.” ¹⁶ Bátwó yi ne ebhəkə nkáp. Abhép bhə be, “Ntí ághá né aré? Ne nnyén chi enen ághá?” Bákéme yi be, “Chí ntí Sísa, Mfə Rom. Ne nnyén, chi eni.” ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Chíé yé

ka Mfɔ Rom yěntiki enyiyi ene echi eyi, mǎnchye Mandem yěntiki enyiyi ene echi ene Mandem.” Bághókó nókó enyiyi ene Yesu areme, bápóp!

*Enyiyi ene bábhébhé Yesu ɛti neperénsem ndũ nepém
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)*

¹⁸ Mbək bǔnkwɔ Sádusi bárók ntá Yesu babher yi ɛti neperénsem ndũ nepém. Bǔnkwɔ Sádusi bábhíkí noko nyaka be chɔy bawú mámpetnsem ndũ nepém. Babher yi be, ¹⁹ “Ntɔy, Moses asiy ndũ ebhé eyese be mbák mmu ángú ándó ngɔré kebɔhɔy yě mmó, mómayi abhɔy besɔt ngɔré wu bé ámbé bɔ ne yi ndũ nnyén manɔ ane ágú. ²⁰ Bǔ chi amɔt bati tándrámɔt báchí nyaka. Ane mbi abháy ngɔré, agú kebɔhɔy yě mmó. ²¹ Ane ákòŋo asɔt kénkwésé wu ndũ nebhay. Yí nkɔwɔ agú kerɔ mmɔ. Éfákári enyumót ne ane ajwi bati arat. ²² Enyu yɔ enyu yɔ kpát mankem bati tándrámɔt bágú kerɔ yě mɔ amɔt. Ndũ ngwenti, ngɔré wu nkɔwɔ agú. ²³ Ndu echi nɔ, mpok Mandem ákù bawú mámpétnsem ndũ nepém, ngɔré wu ábhák ane agha? Ndu bó mankem, batí tándrámɔt, yěntiki mmũ wap abháy nyaka yi.” ²⁴ Yesu akeme bhɔ be, “Bekwéné béchí ne bhe mbɔnyune bǔbhíkí riŋi yě chi Eyɔy Mandem ne yě chi betay Mandem. ²⁵ Mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndũ nepém, bo bábhak mbɔ bɔáŋgel awu amfay. Bápú pere bháy nebhay. ²⁶ Ne beyiyi neperénsem ndũ nepém, bǔbhíkí re pay amem ekáti Moses ɛti mónək ane ágò ebhi ndu ádù nyaka kesɔy? Bǔbhíkí pay ndu Mandem ághátí Moses be, ‘Me nchí Mandem Ábraham, Mandem Áisek ne Mandem Jekóp’? ²⁷ Ndem nɔ mbɔnyune yěndu Ábraham ne Áisek ne Jekóp báro mmiki ne, báchí nepém, ne Mandem achi ne bhɔ. Mandem achí Mandem

bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú. Bě bo Sádusi bāchi ndũ bekwéné tontó!”

Ebhé Mandem ενέ έχά ebhénéfú
(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

²⁸ Ntɔŋ ebhé Moses amɔt achi nyaka are. Aghók ndu Yesu áreme ne bõ nkwɔ Sádusi. Ne ághókó nɔkɔ ndu Yesu ákémé bebhep ebhap ne beyã keboŋ abhép yi be, “Ebhé Mandem ενέ έχά bechak menkem chi ενέ?” ²⁹ Yesu akeme yi be, “Ebhé ενέ έχά béchák menkem chi ενέ érèm be, ‘Bo Israel, ghók ká. Mandem Acha ane ábhɔŋó bhesé mankem achí amɔt.’ ³⁰ ‘Ne ɔbhɔŋ bekɔŋ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efóŋó eye enkem, ne nkaysi ye nkem, ne betaŋ ebhe menkem.’ ³¹ Ενέ éjwí bepay échí mbɔ eyɔ ne érèm be, ‘Kóŋ nti nkwã mbɔ enyu ókóŋó mmuet eye.’ Ebhé ene écha ebhen bepay epu.” ³² Ntɔŋ ebhé arem ntá Yesu be, “Ntɔŋ ɔrem sáyri! Échi tetep mbɔnyu órémé bé Mandem Acha achi amɔt, achák apú. ³³ Ne bekɔŋ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne nkaysi ye nkem, ne betaŋ ebhe menkem, ne bé nkɔŋ nti nkwã mbɔ enyu ókóŋó mmuet eye ari acha. Besí Mandem, bebhure bebhé ebhen bepay achá akabhé nya besɔŋ ankem ne akap achak ane bo báchyè ntá yi” ³⁴ Yesu aghɔ nɔkɔ be ntɔŋ ebhé Mandem ane akeme yi sayri ne keboŋ, arem ntá yi be, “Érɔp wɔ chí mandú bérɔ Mandem ambak ne wɔ mbɔnyu Mfɔ ábhàk ne mmu ane áchí anten eyi.” Bebho mpok eyɔ, yé mmu kepere mɔ bebhep yi yényɔŋ.

Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be ätò
(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵ Ενέ Yesu átɔŋ bo Eyɔŋ Mandem amem ekerákap abhép bó be, “Ná batɔŋ ebhé Mandem bárèm be Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be ätò chi ebhárémɔ Mfɔ Debhit? ³⁶ Efóŋó Bedyere akɔ nyaka mbɔŋ Mfɔ Debhit

arem be Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, ‘Chokó fá ebhè awónem eya ndũ enokó kenokó, kpatε nkε bõmpap abhe mámbak mbõ enok ene ónyàja bekak aré.’³⁷ Séghò fá be mbõη Debhít àbhìηi nyaka Mpemé be Acha. Ná Achã-re áyibhiri ambak ebhárémõ ywi?” Beyã bo babhõη marják béghok menyij ebhen Yesu átõη.

Yesu aghati bakoηo bhi be mánsõt mpok ne bõ bapu

(Mt 23.1-36; Lk 20.45-47)

³⁸ Ené Yesu átõη arem be, “Sõt ka mpok ne batõη ebhé Moses. Bákõη béghap, mãnkó mansεp ne bewubhe wubhé nden amuet nefisie be bo mánkaka nõkõ bhõ ne kenokó.³⁹ Bákõη nkwõ bechokõ ndũ bebhaká kenokó amem bekeré nenikímuet ne ndũ bepa.⁴⁰ Ne bó bherε ke mányie menyij mánkwésé ne yé chi beket ebhap ndũ mangwõ, mánkε nõkõ beróri nenikímuet bapu besí bho. Chõη ntémsi yap anjá ancha!”

Akap anε kénkwésé ngoré

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Yesu achi nyaka kékwót ekubhé nkáp amem ekerákap Mandem anjijηi nõkõ ndu bo báfyè bakáp amem. Aghó ndũ beyã bõ nkáp bátwò, yëntiki mmu wap amfyε nõkõ beyã nkáp amem.⁴² Étáré nõkó, aghó ndu kénkwésé-ngorε anε eyi épú átwó, afyé bõbebhókó nkáp bapay abhen bapu yënyij. ⁴³ Yesu abhijηi bakoηo bhi arem be, “Nchí ghati bhe be, akap kénkwésé-ne ácha ané yëntiki mmu. ⁴⁴ Ndũ beyã bakáp ké yëntiki mmu wap áfére mandú achyε mbõ akap, ke nchébhe ngoré ne achyé yëntiki enyij ene yi ábhóηó.”

13

Yesu arem bé chõη mánychõηti ekerákap

(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

¹ Nefú Yesu áfú amem ekerákap Mandem, nkorjo ywi amot arem ntá yi be, “Ntəŋ, yiŋi. Báte ekerákap Mandem ene-o! Batăy ané básóré báté yó ári ácha!” ² Yesu akeme yi be, “Ɖghǒ berem beket ebhen? Mpok átwǒ ane ekerákap ene érǒŋ amik enkem yěnyiy kerəp téé.”

*Chəŋ bo mánchye nəko bakorjo Yesu beyă esəŋəri
(Mt 24.3-14; Lk 21.7-19)*

³ Ɖtáré nókó, ené Yesu achi chókó ebhě Njie Menok Ólif ene éyiyi ekerákap Mandem, Píta ne Jems ne Jǒn ne Andru bárók ntá yi ansem ansem. ⁴ Bábhəp yi be, “Ɖta, ghati bhese, chəŋ émfakari nə ntiki mpok, ne ntiki eriŋ ébhǒŋǒ beku bo mándiyi be mpok ane ótwǒ arəp kékwót.” ⁵ Yesu abho béghati bhə be, “Sət ka mpok bé yě mmu áké rwó bhe! ⁶ Beyă bo bátwǒ chəŋ mánsət nnyén ena mánten ambi, yěntiki mmu wap andem nəko be, ‘Me ke nchi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariəp be átó!’ Ne mándwǒ beyă bho be mánjibhiri bati yap. ⁷ Ne mpok băghókó nsǒŋó-nenu báké chay. Menyũ menyiy ebhə bébhəŋ befakari, ke eyə epu təŋ be ngwenti mmik aghaka. ⁸ Chəŋ betək ménu ne betək béchák, bafǒ etək mánu ne batǐ bafǒ etək ne chəŋ mmik anyikisi ndũ beyă bebhak, nsay ankwén etək. Ke menyiy ebhen menkem bechi chi mbə nebhǒnet enen bebe ntá ngǒré ane ándəŋsi.

⁹ “Ke sət ka mpok! Chəŋ mánkem be mánchye ntá böbati etək bó mántəŋ be. Chəŋ mángwapti bhe amem bekeré nenikímuet. Chəŋ mǎnte besí bəgǒbhəno ne bafǒ Ɖti ya be mǎngátí bhə Mbok Ndíndí Ɖti ya. ¹⁰ Mbok Ndíndí abhəŋ bégháka betəkó mmik menkem ke ngwenti antwó. ¹¹ Yěntiki mpok ane bákémé bhe ndu betəŋ be, báké seme ambi ambi be, ‘Chəŋ séndem be yi?’ Mpok ánkway, dem ka yěntiki eniyi ené éfú be anyu mbənyune Ɖfǒŋǒ Bedyere ke ághàti chəŋ be eniyi ené băbhǒŋǒ berem. ¹² Chəŋ manó

anchye nti manɔ ntá bɔbati be mángwáy. Chɔŋ mbək bachi mánkɔ enyumɔt ne bɔbhap. Chɔŋ mbək bɔ mánte nenu ne bachi ne manɔ bhap, mánkɔ be mángwáy bhɔ. ¹³ Chɔŋ menyũ bo menkem mámpap bhe ɛti báchí bakoŋo bha. Ke mmu ane átè kákátí te ndũ ngwenti, Mandem ɔpeme yi.”

Ɛrem esɔŋɔri ene ebhɔŋɔ bétwɔ Yerúsalem

(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)

¹⁴ Yesu apɛt arem be, “Chɔŋ mángɔ ‘Ɛrem enyiŋ ene Mandem ɔpábhé’ tée ndũ nebhuɛt ane ébhiki bhɔŋ bebhak. Mpok yɔ, bo abhen bachi atú Judéya mámbúé mámbésé amfáy njiɛ. [Yɛntiki mmu ane ɔpáy ekáti-ne ámbúré antí, anjwimem.] ¹⁵ Mpok yɔ, mbák éfákári bé mmu ákɔ betik amfay eket eyi, áké sɔŋɔri mmuɛt besɛp kpik be andɔk amfere menyiyi anywɔp ke ambue. ¹⁶ Ne mmu ane achi ebhi ákɔ betik, áké rɔŋ kpík anywɔp ndu bebwɔp nde yi. ¹⁷ Ne chɔŋ émbéɛ encha ntá baghɔré ne meniɛ ne abhén bábhak ne bɔ amɔ mpok yɔ! ¹⁸ Ník nókó ká mmuɛt be barak ane áké fakari ne eso ndu ébè mmuɛt bébue mpok yɔ. ¹⁹ Báké rɔ menikmuɛt, mbɔnyune esɔŋɔri ené bo bábhɔŋ mpok yɔ chi enyũ esɔŋɔri ene bábhíkí re ghɔ wáwák tɛ mmik ábhó. Ne mpok yɔ ánánj ámfuét, enyũ esɔŋɔri yɔ epu pere bhák wáwák. ²⁰ Ne mbɔ Acha abhíkí kpɔt manywɔp yɔ be ake ya, mbu yɛ nkɔwɔŋwɔŋ amɔt apu rɔp nɛpém. Ke Mandem akpɔt mpok esɔŋɔri yɔ mbiŋ ɛti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²¹ Mpok yɔ, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpeme ane Mandem átó fá’, yɛ chi be, ‘Ghó yi awu!’ Báké noko be echi tetɛp. ²² Báké noko bé échí tetɛp mbɔnyune chɔŋ bɔ betábhá mantwɔ, yɛntiki mmu wap andem nɔkɔ be yi ke achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be áto. Chɔŋ baremé kepinti nsé nkɔwɔ mántwɔ. Ne yɛntiki mmu wap átwɔ, ankɔ nɔkɔ menyiyi

maknkay ndu berwə bho. Ne mándwó yě chí bō abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəŋ mbi bekə nə. ²³ Sət ye ka mpok! Nnánŋ ngati nə bhe menyiyi ebhen ambi ambi.

Menyiyi ebhen bébhóŋó bэфákari mpok Kristo átwò

(Mt 24.29-31; Lk 21.25-28)

²⁴ “Mbák manywəp ane beyä esəŋəri yə ámay, mmok ánem témté, ntaŋ keperə ghə, ²⁵ mambe ámfu amfay ánkwentí, ne betaŋ mfáy ményíkisi. ²⁶ Ne chəŋ Mmü ane áfú ntá Mandem ambesi ande twó amem nebháŋ ne beyä betaŋ ne kenókó. ²⁷ Mpok yə, chəŋ ntó bəáŋgel abha, mándək ndü mmik nkem, bebho ndü ebhókó mmik émət beghaka ndu echak, mánsət bo abhen Mandem áyábhé mánhem nebhuət amət.

Enyiyi ene nekäy enəkə Fig nétəŋ bhese

(Mt 24.32-35; Lk 21.29-33)

²⁸ “Ghók ká enyiyi ene enəkárem ene bábhiŋi bé, fig étəŋ bhese. Énánŋ émbó betem betó, bəriŋi bé eso érəp chi kékwót. ²⁹ Échi enyumət ne netwó wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánánŋ mǎŋgə ndü menyiyi ebhen ne ngátí bhe bэфákari, diŋi ká be mpok netwə wa arəp kekəwət. ³⁰ Nchi ghati bhe tetep be menyiyi ebhen menkem bébhəŋ befakari, ke mkpáká bho abhen echəŋ ámfuət. ³¹ Chəŋ mfay amfuət, mmik amfúét, ke Eyəŋ eya épú fuət.

Yě mmu abhíkí riŋi nywəp ne mbəŋ mpok eyə

(Mt 24.36-44)

³² “Yě mmu abhíkí riŋi nywəp ne mbəŋ mpok ane menyiyi ebhen bэфákari chəŋ. Bəáŋgel Mandem bábhiŋi riŋi, yě me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí riŋi. Eta Mandem aywinti ke áriŋi. ³³ Sət yeka mpok, mámbak pə mbənyune yě mmu abhíkí riŋi mbəŋ nywəp enə. ³⁴ Échi enyumət

mbò mmũ ane áròn nekò, ke ápéré rò eket eyi, arò yěntiki enyij amò bõ betik abhi, achye yěntiki mmu wap ayi ntí betik. Aghati ye mbabheri nyũbha bé ámbák pě. ³⁵ Bák yé ka pě! Băbhíkí riñi mbõñ mpok ane chi eket ápètnsem. Ke chí beku-a, ke ne nénti beti-a, ke manémnkòk-a, ke chi neyĩnywòp-a, yě mmu abhíkí riñi. ³⁶ Ébhíkí ri be yi ántwó témchok antemeri bhe ndũ băbhùre keñò. ³⁷ Mbò enyu ngátí né bhe, ke nchí ghati bo mankem fá amik: Bák ká pě.”

14

*Bõbati etòk báté eyu be mángwáy Yesu
(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ Éròp manywòp apay ndu ményie Epã Nekiriñi ndu bétik nefere Mandem áfére bõ Israel ndũ kesem amem etòk Íjip, ne Epã Bret ane ábhíkí bhòn yís. Bo bati bachiákap Mandem ne batòn ebhé Moses báre yañ mbi bekem Yesu bhésé bhésé mangway. ² Báre rem be, “Séké kem yi mpok epa mbònyune bo bákway béchye esòñòri.”

*Ngòré amòt atemti bawere eriep anti Yesu
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)*

³ Yesu abhak etòk Bétani, amem eket Símun ane ánánj ámé nyaka ebhanákwa. Ené yi ányie nenyíé aré, ngòré amòt atwó ne esáyri ékpémé bawerérierp amen áyá nkáp. * Móngòré wu asiép emi ékpémé bawet eyò, apikiri mò anti Yesu. ⁴ Ekũ mbòk bo abhen bachi are chòkò bábénti tontó, mándeme nòkò ne bati be, “Móngòré ne áchòñti bawerérierp amen ndaká yí? ⁵ Bákway mbũ bétí mò anchye nkáp ané áyá échá nkáp ane nkubetik ányie ndũ mmie,

* **14:3** Băghóko ékpémé yò ne ntay enen bábhiñi bé “Al-abásta” ne băghóko bawerérierp amò ne bakanj mónòk ane bábhiñi be “Nad”.

mánsət nkáp wu mánychye ntá bachébhé bho.” Bǒbho bábhho beji mǒngoré wu. ⁶ Ke Yesu arem be, “Dǒ ká yi. Ndaká yí bǎsəŋəri yi? Akɛ me erítí enyiyi. ⁷ Bachébhébhho bǎchí ne bhe mpoknkem. Yǎntiki mpok ane mmu ákǒjǒ, ánkwák bhǒ. Ke mpú bhak chǒŋ ne bhe mpoknkem. ⁸ Akɛ enyiyi ené yi ábhǒjǒ mbi beku ntá ya. Awátí me ne bawerériep ke mpok bébhéme me ankwáy. ⁹ Dǐŋí ká tetep be yǎntiki ebhak ené bǎghàti Mbok Ndǐndí ndǔ mmik nkem, chǒŋ bo mándem ɛti enyiyi ené mǒngoré ane ákú.” Ne ndǔ bo bǎrɛm ɛti enyiyi ené yi ákú, chǒŋ mántik nǒkǒ yi.

Júdas aka beti Yesu

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Júdas Iskariot achi nyaka mmǔ amət ndǔ nkwǒ baghǒk Yesu bati byo ne apay. Afuét arǒk ntá bǒbati bachiǎkap ndu beti Yesu ntá yap. ¹¹ Ághátí nǒkǒ bhǒ nkaysi yi, bǎbhǒŋ maŋák. Báfyé bariep béchye yi nkáp. Júdas abho beyaŋ ye mbi ndu beti Yesu ntá yap.

Yesu anyié nenyíé Epǎ Nekiŋi ne baghǒkǒ bhi

(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14, 21-23; Jn 13.21-30)

¹² Ndǔ nywǒbhé mbi enen Epǎ Bret ane kebǒŋ yis, nǒ chi nywǒp enen beway mǒnkwǒmen ndu beku nenyíé Epǎ Nekiŋi, baghǒk Yesu bábhɛp yi be, “Ǐyaŋ séndók sénku nenyíé Epǎ Nekiŋi ntá ye fá?” ¹³ Ató baghǒkǒ bhi bati apay ne eyǒŋ be, “Dók ká afǒ ndǔ etǒk egho. Aré, chǒŋ mǎngǒ mmu ane ápǒkǒ ejǒ manyiɛp. Korǒ ká yi. ¹⁴ Chwe ká ndǔ eket ené yi áchwe mǎngati mbǒŋǒket be, ‘ɛtayesé ato bhésé sémbɛp wǒ be, ekeré mankwǒ ené yi ábhǒjǒ ményiɛ Epǎ Nekiŋi ne baghǒkǒ bhi aré échi fá?’ ¹⁵ Chǒŋ antǒŋ ye be móket ane áchíkí amfay, ndǔ ekerémfáy. Yǎntiki enyiyi ene séyǎŋ échí amem. Toŋtí ká yǎntiki enyiyi aré ntá yesɛ.”

¹⁶ Baghək Yesu bhə bati apay bárək etək egħo eyə. Bághə yěntiki enyij mbənyu Yesu ághati bhə, bákə nenyíé Epə Nekiñi bábħure.

¹⁷ Égháká nókó beku, Yesu atwó ne baghəkó bhi bati byo ne apay báchəkə ményie nenyíé epə eyə. ¹⁸ Ené mányie nenyíé, Yesu arem be, “Dijí ká tetep be mmu yweka amət áti chəj me. Yí wu achi fá ne me änyie nenyíé enen.” ¹⁹ Ndak ane ákú bati ábé baghəkó bhi amem, bábho bebħep Yesu amət amət be, “Puyě me, pú nə?” ²⁰ Akeme bhə be, “Chi mmu amət ndü nkwo yweka bati byo ne apay. Yí nkwo äsəbħe awə amem nkúbhé ekpəré nenyie ene émət ne me. ²¹ Chəj Me Mmu mfú ntá Mandem ngú mbə enyu Ekáti Mandem érəm. Ke chəj émbep éncha ntá mmu ane áti me. Éri nyaka bé báké bħe yi wáwák.”

Yesu anyíé nenyíé ngwenti eni ne baghəkó bhi

(Mt 26.26-30; Lk 22.14-20; 1 Kər 11.23-25)

²² Ené Yesu ne baghəkó bhi mányie nenyíé, asət ekpəkó bret akém awó. Achye bakak ntá Mandem abho bébókóti anchye nəkə bhó ne beyə ebħen be, “Sət ka nyíé. Né chi mmuét eya.” ²³ Asət ye nkóbhémém, áchyé nókó bakak ntá Mandem, abho bechye ntá yap. Básót. Nti anyü anchye nti. ²⁴ Yesu arem ye be, “Né chi manəj ma. Ākə nku ane Mandem ányú ne bəbħi ántéé. ²⁵ Nchí ghati bħe be mpú pere nyu měmen, kpáte ewak ene měnyú mmēm bakə amem Kefə Mandem.” ²⁶ Ndü ngwenti, Yesu ne baghəkó bhi bákway nekway báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menək Ólif.

Yesu arem be chəj Píta andem be abhíkí rinji yi

(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁷ Bágháká nókó ndü Njie Menək Ólif, Yesu ághati bhə be, “Chəj bə mankem mämferə ntí ne me mbənyune

Εκάτι Mandem érèm βε, ‘Mandem ädep chøj mbabheri bághójomén angwép amik, nkwó bághójomén ántaka ebhi. ²⁸ Ke Mandem ánáj ánká mpétnsem ndũ nepém, chøj njambi atú Gálili, mántemeri με aré.’ ²⁹ Píta akeme βε, “Yě bõ mankem mámbúé wə, με, mpú bue!” ³⁰ Yesu aghati Píta βε, “Nchí ghati wə βε, nkək aperé kok ndøj epay nkúbhé beti ebhen, chøj óndem ndøj érat βε əbhiki riñi με.” ³¹ Yě nə, Píta arem ne nti eni nenkem βε, “Yě chí newú, chøj ngu ne wə. Mpú bue wə.” Baghək Yesu báchák mankem bárém enyumət.

Yesu are níkmæet amem mónki ane bábhijí βε Getsémani

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² Yesu arək ye nebhæet ane bábhijí βε Getsémani ne baghəkó bhi. Aré, aghati bhə βε, “Chəkó ká fa, mëten mmæet ambi ndu meníkmæet.” ³³ Asət Píta ne Jems ne Jõn arək ne bhó. Arəp nsónso ne basémé anti. ³⁴ Arem ntá yap batí arət βε, “Basémé ajwí με anti mbə βε äway με way. Chəkó ká fá, mámbak pë ne με.” ³⁵ Arə bhó atén mmæet ambi mandú. Akwen ne besí amik, abho meníkmæet, béghə mbák äkway béfere esəjəri ené échi yi ambi. ³⁶ Ndu neníkímmæet eni arem βε, “Eta, Etaya! Enyij ené écha wə épú. Kə nkóp esəjəri ene ámfuét με ansem nti. Ke éké bhák mbə enyũ mëyáj, émbák chi mbə enyũ óyàñ.” ³⁷ Afate ye, apetnsem ntá baghəkó bhi abhen bati arət. Aghə bhə ndu bábhəre kenó. Añeme bhó abhep Píta βε, “Símun, bãbhəre chi kenó? Bápú kwáy béchəkə pë yě chí ndũ neñəkó nywəp némót-ε?” ³⁸ Aghati ye bhə βε, “Bák ká pë, mánik nəkə mmæet, bé nemə néké dep βε amik. Bãbhøj nti, ke mmæet apu bhe.” ³⁹ Apet arə bhó arək aníkmæet ntá Mandem enyumət mbə ndøj ane mbi. ⁴⁰ Apetnsem, aghó bhə bati arət ndu bápət bákwené kenó.

Bápú kwáy nyaka béchókə pë ndü kenó kėjwí bhə amík. Bó kerinjí enyinj ene bákway beghati yi. ⁴¹ Yesu arə bhə arək. Ápéré nókó nsem ndəŋ ane ajwi erat, arem ntá yap be, “Băbhuet bebhure kenó? Băbhuet béywəmwere? Ékway nə! Mpok akway ane bákem Me Mmu mfú ntá Mandem mánchye ntá böbebú. ⁴² Faté ká, mmu ane átí me anáj achi kékwt. Séndók séntéméri yi.”

Bákém Yesu

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴³ Ené Yesu abhuet berem nə ne baghókó bhi, ngök aywi amət ndü abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwəp ne beyă bho. Bő bhə bábhák ne bəakparenja ne nkík amə. Bőbati bachiăkap, ne batəŋ ebhé Moses, ne böbati etək kě bátó nyaka bhə. ⁴⁴ Júdas anáj achyé nyaka bhə erinj ene ékwák bə mándinjí Yesu. Akə nó, ndü ághátí bhó be, “Mmü ane mēbhene chəŋ chí yi. Kém ká yi mändək ne yi be áké buə.” ⁴⁵ Áchúóbhé nókó ebhak ené Yesu achi, arək akaka yi be, “Ntəŋ!” Abhene yi. ⁴⁶ Bő bhə barək *bákém Yesu bábáyti. ⁴⁷ Ke mmu amət ane áchi kékwt, agwəp akparenja ywi akpót atú nsem Mŋngo bachiăkap Mandem chwát agwəp amík. ⁴⁸ Yesu abhép bo abhen bətwə bekem yi be, “Bətwə bekem me ne bəakparenja ne nkík mbə be nchí ngébhé ntantəŋ? ⁴⁹ Nchí nyaka ne bhe amem ekerăkap Mandem nénjí nenji ntəŋ nəkə, be kekém me. Ke echi enyu ene be enyinj ené básinjí amem Ekáti Mandem émfú tetep.” ⁵⁰ Afš kě baghókó bhi bárov yi bəbué.

⁵¹ Esakámu amət abhak aré ane áchi ne nden amwet nénép. Are korjo Yesu. Báyaŋ nyaka bekem yi, ⁵² ke abué ebhówə, nden ayi arəp bó amə.

Básót Yesu ntá batəŋá manyé

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Básot Yesu bárók ntá mǔngo bachiäkap Mandem. Bõbati bachiäkap Mandem ne bo batí etək ne batəŋ ebhé Moses báchem aré. ⁵⁴ Píta äkoŋo nyaka bhə ansem nekə nesie, kpáte amem senta mǔngo bachiäkap Mandem. Aré, arək achəkə ne babhabheri angəkə ngó angwaka nəkə ngó. ⁵⁵ Bõbati bachiäkap Mandem ne bõ echemé batəŋá manyé bachak mankem béré yaŋ bo abhen bákway bebhat Yesu barak amuet enyu ené bó bábəŋ mbi beway yi, ke báke bhəŋ yě mbi. ⁵⁶ Beyä bho bápú barak bábáy yi antí, ke menyin ebhen bó bárémé kebhák enyumət mbənyune báchi nyaka beyəŋ beyəŋ. ⁵⁷ Báchá k báfate ye básé nsé amuet Yesu be, ⁵⁸ “Séghok ndū yi árəm be, ‘Chəŋ mmokoti ekerákap Mandem ene báté ne amə, ne bekə manywəp arət, nte échá k ené puyě bo ke báté.’ ” ⁵⁹ Yě nə, bó nk wó kebhá k eyəŋ émət. ⁶⁰ Mǔngo bachiäkap Mandem afaté besí bo echeme eyə abhé p Yesu be, “Ǫbhíkí bhəŋ yěnyin bekeme ndū menyin ebhen bõ bhen bárəm be əkə?” ⁶¹ Yě nó, Yesu achəkə kpák, akere m yěnyin. Mǔngo bachiäkap Mandem apət abhé p yi be, “Wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be ätə, wə ke óchí Mmə Mandem Mmu sébhóŋjə bebíti?” ⁶² Yesu akeme be, “Chi me, ne chəŋ mǎngə Mmu ane áfú ntá Mandem chəkə ndū enək kenókó ebhe awónem Mandem betəŋ menkem. Chəŋ mǎngə ndū Mmu ane áfú amfay átwə amem nebháŋ.” ⁶³ Yesu akeme nəkə nə, mǔngo bachiäkap wu akém nden ené échi yimbəŋ amuet adak. Arem be “Sépét séyəŋ batisié mántwə mándem enyin ene yi ákú ndaká yí? ⁶⁴ Bǎghok menyin ebhen yi árémé ndu bétəŋ bé äyenti mmuet ne Mandem. Bǎkaysi be yi? Báká eyəŋ émət be mǎngwáy yi.” ⁶⁵ Mbək eyap bábho bépáti Yesu batié amuet. Básot nden bágwət yi amík. Báre depti yi mándem nəkə be, “Ghatí bhese! Agha ádébhé nó wə?” Babhabheri básot yi. Ndu bārəŋ,

mándεpti nəkə yi.

Píta arem be abhíkí riñi Yesu

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Ενέ Píta ábhúét amem senta mǔngo bachiákap Mandem, ngoré betok aywi amət arək ebhak ene Píta achi. ⁶⁷ Ághó nókó yi ndü áwàk ngó, ayiñi yi dǐi arem be, “Wə nkwó ɔchí mbú ne Yesu mmu Násáret-ne.” ⁶⁸ Píta ataja, arem be, “Mbíkí riñi enyiñ ene órəm. Mbíkí riñi ntí ne nnet aré.” Arem nəkə nə, afa arək ate ndü nyübha ene senta, [nkúbhé mpok eyə nném nkək akók]. ⁶⁹ Ngoré betok wu aghó yi aré, apet abho berem ntá bo abhen báchi are téé be, “Mmüne achi mmü ywi nkwə.” ⁷⁰ Píta apet ataja. Ébhíkí tat, bo abhen báté aré ne Píta bárem ntá yi be, “Sayri sayri, ɔchí mmü ywi amət mbənyune wə nkwó ɔchí mmu Gálili!” ⁷¹ Ndəñ ayə, Píta arem be, “Mandem ántémsí me mbák mǔsè chi nsé! Mbíkí riñi mbǔñ mmú ane bǎrəm nə ɛti yi!” ⁷² Nkúbhé mpok ayə, nném nkək akók ndəñ ané ajwí épay. Píta atik ndü Yesu ághátí yi be, “Nkək aperé kók ndəñ epay, chəñ óndem ndəñ erat be ɔbhíkí riñi me.” Agbəkə kebho, are di.

15

Bárók ntá Páilet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bětí bėti, böbati bachiákap Mandem ne böbati etək ne batəñ ebhé Moses báte eyu ne nkwo echemé böbati etək báchák mankem. Báfyé yi ngem amó, básət barək ntá Páilet, mmu Rom ane achi nyaka góbhanə atú Judéya mpok yə. ² Páilet abhép yi be, “Wə ke ɔchí né Mfə bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Échí mbə enyu órémé.” ³ Böbati bachiákap Mandem bábhat Yesu beyǎ barak amuet besí Páilet. ⁴ Páilet apet abhép yi be, “Óbhíkí bhóñ yənyñ

békémε? Ghok bebépti menyij ebhén bárəm bé žku!” ⁵ Ke yěnyij Yesu kerem. Páilet abhak maknkay tontó.

Páilet akpót manyé Yesu

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

⁶ Góbhano abhōj nyaka epij be yěntiki mmíé, ndū mpok Epā Nekij, āferε mūkenōj amōt anε bo báyàj yí ámféré. ⁷ Mpok εγo bo bábhák ekerékenōj. Báfyε bhó kenōj ndu bápú noko bōbati etok ne ndu bágúébhé ebyok amem etok kpát báway bho. Mmū wap amōt aka nnyén bé Barábas. ⁸ Eká bho bárøk ntá Páilet bé ámfere mūkenōj nkúbhé mbonyu yi ákū yěntiki mmíé mpok Epā Nekij. ⁹ Páilet abhép bó be, “Bāyaj mféré Mfō bo Israel amō be yi andok?” ¹⁰ Páilet aríj nyaka sayri be bōbati bachiākap bákem Yesu bátwō ntá yi ne yi chi ēti mpabhamík. ¹¹ Yě nō, bōbati bachiākap Mandem bákū ngémáy bōbhō mándem Páilet ámfere chi Barábas ekerékenōj. ¹² Páilet abhép bó be, “Bāyaj ye be nkū yi ne mmu anε bābhij bé Mfō bo Israel?” ¹³ Bábho ébik be, “Dem mángó yi ndū ekotákátí.” ¹⁴ Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú?” Ke ngémáy bōbhō bāpet bāre bik ne betaj be, “Dem mángó yi ndū ekotákátí!” ¹⁵ Ndu Páilet áyàj nyaka bekū mbō enyū beyā bōbhō báyàj, aferε Barábas ekerékenōj. Achye εγo bádén Yesu ne ékpá. Achye yi ntá yap bé mángó ndū ekotákátí.

Batemé nenu báré yōko Yesu

(Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)

¹⁶ Batemé nenu básōt yi bárøk amem áchá góbhano. Bābhij batemé nenu bāchák mankem nebhuεt amōt. ¹⁷ Báfyé yi nkú chu amuεt anε ágháká yi te bekak. Básōt bōbatábhénok abhén bāchí nsense mání ntá báfyε yi anti be chi ayí nta kefō. ¹⁸ Bábho beway Yesu mándem nokō be, “Acha mfō bo Israel, kenókó kéchí eke etá!” ¹⁹ Bāre depti

yi anti ne menək. Mámpati nəkɔ yí batié amuet ne mántep nəkɔ mánén besí bhi mbó be báchyè nɔ yi chi kenókó. ²⁰ Bápóbbhé nókó béyókɔ yi, báfere nkú chu yi amuet, básót eyi yímbɔŋ bákéme yi amuet. Básót ye yi bárók bego ndũ ekotákátí.

Bágó Yesu ndũ ekotákátí

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Ené bárɔŋ, bátɛmeri mmũ etək Sírene amɔt ane aka nnyén bé Símun ndu áfú ebhi árɔŋ etək. Mányiere yi ámpókó ekotákátí Yesu. Símun achi nyaka chi Aleksánda ne Rúfos. ²² Básót Yesu bárək ebhak ené bábhiŋi bé Golgóta, nó chi “Nebhuet Ğnkónti.” ²³ Báchyè yi mmëm amen báchóbbhé ne babhé amen bábhiŋi be myrrh. Ke Yesu kenyu mó. * ²⁴ Bágó yi ndũ ekotákátí. Básót nden eyi bekóre. Báguep ebháŋá bériŋi ane yěntiki mmu wap ábhóŋó básót. ²⁵ Bágó yi ndũ ekotákátí mpok nywɔp néghaka nkárenka nénenamɔt. ²⁶ Amfáy ntí Yesu, ndũ ekotákátí, ebhək enək ebhak babhát. Básiŋ aré enyiŋ ené ékɔ ke báway yi. Básiŋ be, “Mfɔ bo Israel.” ²⁷⁻²⁸ Bágó nkwɔ ngébbhé ntantaŋ amɔt ndũ eyi ekotákátí ebhe awónem Yesu. Bákú enyumɔt ne achák ebhe awɔghɔ yi. ²⁹ Bo abhen báfueré fúét, bággháká nyaka are mántě, mánka ne batí, mánsəkɔti nəkɔ yi be, “Aha! Wɔ mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte yó ndũ manywɔp arat! ³⁰ Pɛmé mmuet, ne fã ndũ ekotákátí sep amik!” ³¹ Bǔbati bachiákap Mandem ne batɔŋ ebhé Mandem ne bǔbati etək béré way nkwɔ yi, mándeme nəkɔ ne bati be, “Ápème nyaka bo báchák, ke apú kway bepeme mmuet yi! ³² Dǔ ká séngó ndũ Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be áto, Mfɔ bo Israel, áfa ndũ ekotákátí ansep amik. Mbák ánsép amik, chɔŋ

* **15:23** Babhé mɔ achi nyaka ndu bekɔ yi áké ghok bebe tontó.

sénoko bé Mandem ke átó yi.” Baghép abhen bati apay báre sòkoti Yesu nkwo.

Yesu agú ndũ εκotákátí

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Égháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etok enkem. Ébhák kpáte nkárénká érat ne ngósí.

³⁴ Égháká nókó mbo nkárénká eyo érat, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabátani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféré ntí ne me?” ³⁵ Mbok bo abhen báté kékwót báyiñi, bághók nókó ndũ Yesu ábíki enyu eyo, béré rem ne bati be, “Ghók ka, ábhiñi Eláija!” ³⁶ Mmũ wap amot ajiēt arək asot ekuchá agwót antí mónok asebhē yó amem echyé mmém. Asá amfay, ateme Yesu anyu bé ánsók. Arem be, “Dõ séngó mbák Eláija átwò beferē yi ndũ ekotákátí ne.” ³⁷ Yesu ábíki nókó, asebhē. ³⁸ Nkúbhé mpok yo, ekát ene echi amem ekerákap Mandem égháre bebhok bepáy befú amfay beghaka amik. ³⁹ Mũnti nkwo batemé nenu besa betay ane áté áyiñi Yesu aghó enyu yi ágú. Eku arem be, “Tetep, mũne achi mbu chi Mmò Mandem!”

⁴⁰ Baghøré fú báté nekò nesie mánjiñi nòkò. Mbok eyap báchi nyaka María ane etok Magdala, ne Salóme ne María nno Jems ane mónkwēn ne Jóses. ⁴¹ Baghøré bho bákòño nyaka Yesu mánchye nòkò yi nekwak bebhó mpok ane yi áchi atú Gálili. Beyá baghøré báchak abhen bákónó nyaka Yesu Yerúsalem bábhak aré nkwo.

Bábhéme Yesu

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Éghaka beku ndũ Nywop Ntoñtí, ené bátòñti mmæt béchwe ndũ nywòbhé neywémæt, ⁴³ Joséf mmũ Arimátia amot, afa ne netañánti arək ntá Páilet be ánychyé yi betañ ámfere Yesu amfay ekotákátí. Joséf achi nyaka mmũ echem eghe ene bõbati etok ane abhòño kenókó besí bho,

ne ānoŋ nyaka mpok ane Mandem átwò ambak Mfò ntá bo abhen bachi abhi. ⁴⁴ Páilet ághókó nókó enyiŋ ene Joséf árémé, abhak maknkay bériŋi bé Yesu agu. Abhiŋi müntí batemé nenu ane aghò ndu Yesu ágù, abhép yi mbák anánŋ agu tetep. ⁴⁵ Müntí batemé nenu wu aka bé anánŋ agu. Páilet aghati ye Joséf bé ākway bérōŋ befere erene Yesu. ⁴⁶ Joséf arək aku ésienden. Afere yi asebbe amik. Anép ne ésienden eyo, arək afyé yi amem nnem enén bátémé ndü setárebhé. Afú abiŋiri ye eremé ntay akuti nyūnem. ⁴⁷ María ane etək Magdala ne María nno Jóses bāghó nebhuet ane bābhure Yesu.

16

Yesu apetnsem ndü nepém

(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywōbhé neywēmuet nefūere noko, baghōré bati arat báku bawerérip ndu berōŋ bewati Yesu amuet. Bābhák María ane etək Mágdala ne María nno Jems ne Salome. ² Bėti bėti ndü nywōbhé mbi amem Sónde, báfú báre rōŋ ndü nnem. Bāchwōp aré mpok mmok ánánŋ áfúú ³ Ené bó bārōŋ, báre rem ne bati be, “Agha ábiŋiri chōŋ ntay amfere anyu nnem ntá yese?” ⁴ Bārēm nyaka nō mbōnyune ntay enō néchik nyaka tontó. Bápére chwōp aré, bāghó bé bābiŋiri nō nérōp chi nepak. ⁵ Baghōré bhō bāchwē amem nnem, bāghō esakámu chōko ebhe awónem eyap ne nkú pépép amuet. Becháy békém bó tontó. ⁶ Esakámu eyo éghati bhō be, “Bāké cháy! Ndíŋí bé bāyāŋ Yesu ane Násaret ane bágó ndü ekotákátí. Apú fá. Mandem akū yi apetnsem ndü nepém nkúbhé mbō enyū yi árémé nyaka be ebhōŋ befakari. Twó ká ghō nebhuet ane bābhūrē yi. ⁷ Dók ye ka ghati bakoŋo bhi, sayri sayri Píta, bé achi be ambi ārōŋ atú Gálili. Chōŋ māngō yi aré, nkúbhé mbōnyu yi ághátí nyaka bhe.” ⁸ Baghōré bhō báfú ndü nnem báre

rónj ntiét ntiet mángwɛɛ nəkɔ nɛ bábhak maknkay tontó.
Becháy beka bó kerem yěnyij ntá mmu.

Yesu abhesi ntá María anɛ Mágdala

(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

⁹ Yesu áfú nəkɔ ndũ nɛwú beti bheti ndũ nywɔbhé mbi ndũ sɔnde, ayambi atónj mmɛt ntá María anɛ etək Magdala. Yi ke achi nyaka ngɔré anɛ Yesu ábókó befónjɔ bebúbɛbɛ tándrámɔt béɔ yi. ¹⁰ María arək aghati ndak anɛ ntá bo abhen bákɔ nəkɔ nyaka nɛ Yesu. Atɛmeri bó ndũ básɛmɛ mándi nəkɔ. ¹¹ Ke bághoko nəkɔ bɛ Yesu apɛtnsɛm ndũ nɛpém nɛ bé María aghɔ yi, báke noko bé echi tetɛp.

Yesu abhesi ntá bakoŋo bhí bati apay

(Lk 24.13-35)

¹² État nəkɔ, Yesu abhesi enyu echak besí bakoŋo bhi bati apay abhen báfu etək egho bákɔ mándɔkɔ nəkɔ ndu mótək ebhi. ¹³ État nəkɔ, bárinjɛ enyu mmu yi áchi. Bápɛtnsɛm etək egho bágháti bakoŋo bhi bácháak, ke yě mmu wap ke noko bɛ echi tetɛp.

Yesu abhesi ntá bakoŋo bhi bati byó nɛ amɔt

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23; Bk 1.6-8)

¹⁴ Ansem mpok, ené bakoŋo bhi batí byo nɛ amɔt mányìɛ nɛnyíé, Yesu afú bhɔ besí. Are bé nɛ bhɔ nɛ ntí bɛ bágwɔt bati yap nɛ bábhíkí noko bɛ yi apɛtnsɛm ndũ nɛpém mbɔ enyú bo abhen báyámbi baghɔ yi bágháti bhó. ¹⁵ Aghati yě bhɔ bɛ, “Dók ká ndũ betókó mmik menkem ghati nəkɔ ká Mbok Ndíndí ntá bõ mankem. ¹⁶ Yě agha anɛ ánókó Mbok Ndíndí nɛ bájwítí yi, Mandɛm ɔpɛmɛ yi ndũ bebú bɛ ámbák mmũ ywi mpoknkem. Ke mmu anɛ abhiki ka menoko, Mandɛm ɔchye yi ntɛmsi ndũ bebú bhi bebhɛt nɛ yi. ¹⁷ Chɔŋ bo abhen mánókó mámbɔŋ betan

békú menyiñí maknkay. Chəŋ mámbok befóŋó bebúbəbə ndŭ nnyén ena, chəŋ mándem beyəŋótək ebhen bábhiki riñi ndŭ nnyén ena. ¹⁸ Mbák mǎnkém nnyó ne awə, apú kə bhe yěnyiŋ, ne mbák mǎnyú enyiŋ ené éwəy mmu, épú kə bhe yěnyiŋ. Chəŋ mǎnyaŋa bǝmame amó anti mántaŋ.”

Yesu apɛtnsem ntá Mandem

(Lk 24.50-53; Bk 1.9-11)

¹⁹ Yesu Acha ánánjá nəkə bérem kəpi ne baghəkó bhi, Mandem asət yi apɛtnsem amfay, achəkə ndŭ enəkó kenókó ndu ebhe awónem Mandem. ²⁰ Bakoŋo Yesu bárovhé nəkə, báre kə mángati nəkə Mbok Ndíndí mbǎnkem. Yesu Acha abhak ne bhə, achye bhə betəŋ bekú menyiñí maknkay ndu betəŋ be Mbok Ndíndí ane bə bǎghàti bhə achi tətəp.

Ekáti Nku Nkɔ New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 17 Oct 2021

0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520